

Musikk for alle

*Artikkelsamling
i forbindelse med Trondheim
kommunale musikkskole og
Trøndelag musikkonservatoriums
20-års-jubileum
3. september 1993*

TRONDHEIM
1997-1997

UTARBEIDET I SAMARBEID MED STIFTELSEN TMK-T,
SCHULTS LEGAT, «MUSIKK -97» OG BYJUBILEET.

FORORD

Idéen om en artikkelsamling som fra ulike vinkler tok for seg musikkutdanningen i Trondheim ble lansert av et styremedlem i Stiftelsen Trøndelag Musikkonservatorium-Trondheim for et halvt år siden. Fra styrets side sa en seg villig til å støtte opp under et slikt prosjekt, som en anså som et svært relevant bidrag i forbindelse med markeringen av Trøndelag musikkonservatorium og Trondheim kommunale musikkskoles felles 20 års jubileumsfeiring den 3. september.

Den vedlagte artikkelsamling viser at idéen var god, og at de bidrag som er kommet inn i langt større grad enn vi våget å håpe på har belyst spørsmål av faglig, filosofisk, historisk og politisk art.

Det kan ikke stikkes under en stol at et viktig mål med denne trykksaken etter hvert ble å få analysert og diskutert konsekvensene av at prinsippet om åpent opptak for første gang siden 1975 ikke er blitt gjennomført ved Trondheim kommunale musikkskole nettopp i år. Andre aktuelle og vesentlige temaer har bl.a. vært Reform 94 og omorgansieringen i høgskolesystemet.

Vi takker alle bidragsyterne og håper at de temaer som er tatt opp vil gi et godt grunnlag for videre debatt om musikkopplæring og musikkutdanning i Trondheim.

Artikkelsamlingen bør kunne bli et nyttig redskap i det store arbeidet som "Musikk – 97" har satt igang med å utvikle en musikkplan for Trondheim kommune, og – forhåpentligvis også – i den nasjonale debatt om videreutviklingen av norsk musikkliv.

Trondheim 26. august 1993

Harry Rishaug

Kåre Opdal

INNHOLD

Side	Forfatter	Tittel
3	Aksdal, Erling	Ledelsesproblematikken i omorganiseringen av høyskolene
6	Bertheussen, Birger	Samordnet musikkforsøk. Musikkundervisning i grunnskolen og lærerutdanning
10	Bondevik, Kjell Magne	Musikkskolen – en vitamininnsprøytning.
11	Boysen, Bjørn	Kvalitet?
13	Bratt, Thorbjørn	Politikk og det skapende menneske
14	Dalen, Gerhard	Ny plattform for samarbeid i Trondheims musikkliv
16	Dugstad, Bodil Skjånes	Musikk for alle – en utopi
18	Garnes, Arne	Kulturby med kulturenergi
19	Gisvold, Kåre	Trondheims musikkliv i sterkt utvikling
20	Hjorth, Søren	"Flere felekasser enn bæreposer"
21	Holtan-Hartwig, Tor	Trondheim kommunale musikkskole – 20 år
22	Jensen, Karl Gunnar	Musikk av og for alle?
24	Ladegård, Inge	20 år med TKM og TMK
26	Ledang, Ola Kai	Musikk for privilegerte?
27	Leren, Odd	Effektiv byggetid: 20 år
29	Lie, Arvid	Samlokalisering
30	Mosand, Gayle	Olavsfestdagene i Trondheim
31	Opdal, Kåre	Tanker om samspill
35	Rise, Harald	Kirkemusiker – yrke med tradisjoner og framtid!
37	Rishaug, Harry	Drømmen om "Trondhjems musikalske lycéum"
41		Fra forsøk til forbilde..
44		Trøndelag musikkonservatorium – quo vadis?
48	Rødland, Liv Sandven	20-års-jubiléum!
49	Røe, Åge	Musikk for alle
50	Sakshaug, Dagfinn	Hilsen til trøndersk musikkutdanning – 20 år med faglig undervisning
52	Singsaas, Trond	Barn, ungdom og musikk
53	Skarstein, Vigdis Moe	Musikklivet er en viktig del av kultur- og byutviklingen
55	Solheim, Åsvald	Trondheim kommunale musikkskole – skulen med visjonar, kraft og struktur
57	Stendal, Tor A.	"Lærer og organist"
60	Taraldsen, Kåre	Erindringer fra Trondhjems Musikkole
61	Uddu, Per Kvistad	Tanker omkring Reform 94
62	Vik, Randi Tvette/ Sivertsen, Håkon	Samarbeid i fokus
64	Voigt, Jan	Det var engang –
65	Waagen, Wenche	En næringskjede i utvikling: Trondheim kommunale musikkskole – Heimdal videregående skole – Trøndelag musikkonservatorium

Erling Aksdal jr.
høgskolelektor og rådsleder ved
Trøndelag musikkonservatorium

LEDELSESPROBLEMATIKKEN I OMORGANISERINGEN AV HØGSKOLENE

I høgskolesystemet ser en nå noen av de uunngåelige uheldige utslagene av den omfattende omstrukturering som er på gang. TMK har gjennom et sterkt engasjement og med stor motstand greid å overleve som egen avdeling i den nye regionale høgskolen. Men bortsett fra slike hardt tilkjempede byråkratiske seire, har reaksjonene ofte vært slag i luften. Det har ikke lyktes å reise den ønskede offentlig debatt omkring de ideologiske og prinsipielle sider ved reformen. Man opplever en slående taushet, spesielt fra akademisk hold.

Nå har det såkalte Bernt-utvalget lagt fram forslag til ny lov for universiteter og høgskoler der styringsstrukturen for samtlige skoler er formet etter noe som til forveksling ligner den eksisterende universitetsmodellen. Dvs at man har adoptert universitetenes styringsform med valgt faglig ledelse og gjort den til norm også for høgskolene. Dette er sannsynligvis gjort fordi man har et ønske om å gjøre loven så enhetlig som mulig. Det er forståelig og forsåvidt prisverdig. Ikke desto mindre er det nødvendig med en debatt som setter de prinsipielle og ideologiske aspekter så vel som de praktiske implikasjoner ved forslaget på dagsorden.

Faglig demokrati

Det er tilsynelatende demokratiske rettigheter som søkes ivaretatt gjennom prinsippet med valgt faglig ledelse. Alle skal gis anledning til å bidra til personvalg av leder fra det faglige miljø. Denne forståelse av demokrati er svært begrenset, og er lettest å forstå som en blek avskygning av en allmøtestyringsmodell som beviste sine mangler for flere tiår siden. Men en eventuell demokratisk motivasjon ivaretar ikke nødvendigvis demokratiske prosesser. Demokrati er ikke noe man dytter på folk. Demokratiets essens er dets medlemmers reelle innflytelse og ansvar. Dette innebærer blant annet at det tas hensyn til de lokale forhold og de lokale menneskers intime kjennskap til sine omgivelser.

Valg av styringsform

Et reelt demokrati avgjør selv sin styringsform. Et alternativ til den foreslåtte ordning er at det samme organ som skulle ha valgt en faglig leder, velger om det vil ha valgt faglig leder. Dette ivaretar et høyere demokratisk prinsipp enn direkte valg på leder, siden det også innebærer valg på leder dersom det er ønskelig. Reglement for slike valg må utarbeides slik at man ikke uhensiktsmessig låser seg til én ordning, og samtidig sikrer at den valgte ordning er bindende for en hensiktsmessig periode. Dette forslaget har støtte i Lærerutdanningsutvalget (NOU 1988:32 "For et lærerrikt samfunn"). Det er også fristende å vise til høgskoleomorganiseringen i Nederland, hvor de enkelte høgskolenes store autonomi også omfatter valg av ledelses- og organisasjonsform innen visse rammer. Ved å lovfeste et slikt prinsipp sørger man for en enhetlig lov samtidig som man gir rom for lokal tilpasning. Og det er nettopp denne lokale tilpasningen som er "glemt" i Bernt-utvalgets forslag. Det virker også som om det samme utvalget har "glemt" at høgskolene med en del unntak er profesjons-utdanningsinstitusjoner, og

derfor svært forskjellig fra universitetenes sterkere "menyvalgs"-tilbud. Dette gjør at det ikke bare er snakk om en lokal tilpasning, men om tilpasning for en hel kategori skoler.

Forhandlingsdemokratiet

Den demokratiske ånd trenger ikke alltid demokratiske prosesser for å virke. Siden vi ikke taler om statsstyring, men om de enkelte tilsattes reelle innflytelse og ansvar, er det ofte ikke nødvendig med demokratiske institusjoner som valg og representasjon. Ved valgt faglig leder kan kollegiale og personlige hensyn ofte komme i veien for den direkte konfrontasjon som muliggjøres gjennom å forholde seg til en "motpart", som en tilsatt leder vil være. Det er duket for en klarere opposisjon og mer dynamisk drift gjennom et forhandlingsdemokrati der interessekonflikter og divergerende holdninger kan bli klarere uttrykt og debattert. Rollene kan bli klarere og diskusjonen redeligere.

Dette er bare to av mange alternativer til prinsippet om valgt faglig ledelse, og er ikke ment å være annet enn det.

Delt ledelse

Valgt faglig leder kobles ofte med tilsatt administrativ leder. Dette er en klar forringelse av den faglige lederfunksjons status. Tilsatte administrative ledere er profesjonelle ledere ofte med liten faglig bakgrunn. I tillegg er de representanter for skolens eiere med den makt det innebærer, og de vil i de fleste tilfeller opparbeide seg en ansiennitet i jobben som en valgt faglig leder aldri kan drømme om. Det er derfor i prinsippet duket for en maktkamp på ulikt grunnlag mellom lederne. Samarbeidsklimaet og den reelle maktballanse vil i altfor stor grad være avhengig av de respektive ledes personlige egenskaper. Og i denne sammenhengen diskuteres de prinsipielle sider ved styringsformene, ikke de alltid avgjørende personlige kvaliteter.

TMKs fremtidige ledelse

I forbindelse med den forestående omorganisering av regional høgskoleutdanning nedsatte TMKs høgskoleråd et utvalg som har hatt som mandat å fremme studenters og tilsattes syn på konservatoriets plass i eller utenfor den framtidige høgskolestrukturen. Utvalget har kommet med en uttalelse som representerer et samlet konservatorium. I denne uttalelsen går omorganiseringsutvalget inn for en administrasjonsordning med tilsatt faglig-administrativ leder på åremål. Grunnen til at man ikke ønsker delt ledelse, er at rekrutteringsgrunnlaget til valgt faglig leder er alt for lite. Konservatoriet har alt for få fast tilsatte lærere i full stilling. I tillegg taler de spesielle forholdene ved konservatorieutdanningen mot at lærere engasjerer seg i et så arbeidskrevende verv som faglig leder må forutsettes å være:

-- De fleste lærerne har aktive kunstneriske karrierer ved siden av sin lærergjerning. Slik aktivitet krever kontinuitet både faglig og markedsmessig, en kontinuitet som lett kan brytes ved pålegg av arbeidskrevende verv. I tillegg nærmest pålegger arbeidsavtalen lærerne slik kunstnerisk aktivitet.

-- Denne utadvendte virksomheten er ofte grunnlaget for studentrekrutteringen. Studentene søker gjerne til konservatoriet for å studere med én særskilt pedagog som

de har lært å kjenne gjennom dennes kunstneriske aktivitet. Denne bør derfor ha muligheten både til å gi seg til kjenne og være i stand til å gi undervisning.

-- Konservatoriet har få, men spesialiserte lærere, og en enkelt lærer har ofte eneansvaret for et helt fagområde. Et arbeidskrevende verv vil dermed kunne true et helt fagområde.

-- Ledelsesfunksjonen ved konservatoriet innbefatter ikke bare faglige og administrative oppgaver, men også utadrettede oppgaver som man ellers tillegger en leder av en kulturinstitusjon som konservatoriet vitterlig er. Dette krever kvalifikasjoner som ligger utenfor det faglige grunnlag for lærertilsettinger.

--Poenget med tilsatt faglig-administrativ ledelse er at lærerstaben skal få optimale muligheter til å ivareta sin spesielle faglige virksomhet. Utvalget vil imidlertid knytte en del betingelser til den faglig-administrative åremålsstillingen:

-- Det skal gis mulighet til ubegrenset prolongering av stillingen.

-- Avdelingen skal gjennom innstilling ha stor innflytelse på tilsetting i stillingen.

-- Ved hver åremålsperiodes utløp skal administrasjonsordningen evalueres med henblikk på hensiktsmessighet, og om andre ordninger (f.eks delt ledelse) kan være mer ønskelig. Avdelingen skal være sentral i denne evalueringen.

Dette forslaget uttrykker TMK-miljøets ønsker, men selv om man mot formodning skulle innfri disse, vil det ikke være tilfredsstillende om vi som enslig institusjon eller som institusjonstype skulle få våre ønsker oppfylt. Det ville bety at den nye loven ikke blir enhetlig, og at avvikene gjøres gjeldende for marginale institusjoner sett i forhold til lovens omfang. Fordelen ved en enhetlig lov er at den gjøres gjeldende for alle. Å trumfe gjennom unntak for loven betyr oftest at man har neglisjert den byråkratiske og juridiske entropi, og seieren vil derfor etter all sannsynlighet bli kortvarig. Det er derfor meget viktig for konservatoriet at den prinsipielle debatten blir reist uansett i hvilken grad TMK skulle bli gjenstand for privilegerende særordninger.

Det er imidlertid ufattelig at vi skulle være alene blant høgskolene eller blant universitetenes institutter, for den saks skyld, om å fremme slike krav som vi har gjort. Er det virkelig generell tilfredshet med den foreslåtte styringsformen, eller er det vanlig autoritetsunderkastelse, avmaktsfølelse eller passivitetsbehag som gjør seg gjeldende? TMK har mot dårlige odds i kampen for status som egen avdeling i den nye regionale høgskolen vist at det nytter å argumentere for sin sak. I fortsettelsen vil vi i ren egeninteresse, som vi mener vil falle sammen med andre høgskolers egeninteresser, gjerne kjempe videre for å få en lov som muliggjør lokale tilpasninger som ikke bare vil fremme hver enkelt skoles egenart, men utvikle et mangfold av skoler der ulike behov kan bli møtt og – ikke minst – der en sunn konkurranse om kvalitet og tilbud kan finnes mellom skolene.

Birger Bertheussen
rektor Trondheim lærerhøgskole

**SAMORDNET MUSIKKFORSØK, MUSIKKUNDERVISNING I GRUNNSKOLEN
OG LÆRERUTDANNING. TANKER VED 20-ÅRSJUBILÉET I 1993 FOR TRONDHEIM
KOMMUNALE MUSIKKSKOLE OG TRØNDELAG MUSIKKONSERVATORIUM.**

Tidsperspektivet.

I ettertid ser enkelte ting annerledes ut. Etterpåklokskap er som kjent den letteste form for klokskap. Når det gjelder Samordnet musikkforsøk ser jeg imidlertid ikke spesielle saker som burde vært gjort helt annerledes. Jeg var i hele perioden medlem – og i størstedelen av tiden – leder av forsøksutvalget. Samtidig hadde jeg som leder for Pedagogisk senter i Trondheim ansvaret for en rekke andre prosjekter og veiledningsopplegg i grunnskolen. Da vi sto midt oppe i arbeidet – med "lyskasterne fullt på" – så vi både store linjer og detaljer. Samordnet musikkforsøk var for meg ett av flere viktige utviklingsarbeider. I ettertid, i et mindre skarpt lys, er det **de store linjene** som trer klarest fram.

Forgrunn og bakgrunn.

Forsøket er grundig evaluert av IMTEC, Oslo, og en rekke resultater er trukket fram. I det bilde jeg har i dag av samordnet musikkforsøk – år etterpå og med ståsted i lærerutdanningen – står noen hovedpunkter klart fram:

- * Forsøket gjaldt fra barnehage til universitet, og representanter fra insitusjoner som dekket alle aldersnivå møttes jevnlig for å kartlegge problemstillinger og finne løsninger. Dette førte til en **felles plattform** når det gjaldt innsikt i musikkundervisning – ut fra flere perspektiver. Vi ble **kjent med hverandre som mennesker** og det utviklet seg **tillit** mellom oss som arbeidet sammen. På bakgrunn av den felles plattformen ble det mulig i forsøket å lage opplegg som viste **sammenheng** i musikkundervisningen i hele aldersspennet. Men den felles plattformen viste seg også i intern planlegging og fellesplanlegging etter at forsøksperioden var over.
- * **Åpent opptak** ble et program. En tok sikte på å nå alle. På den måten kunne en kombinere en grunnverdi i norsk skole, lik rett og mulighet for alle, og et praktisk opplegg som virket: En fikk bredde i opptaket. Alle talenter og anlegg kunne fanges opp. Kvantiteten var med og sikret kvaliteten! Og fellesskap mellom foreldre og barn som spilte f.eks. fiolin var en sterk motivasjonsfaktor – men enda mer var slike opplegg med på å spre forståelse for læring av musikk og spillelede.
- * **Integrasjon av musikkskolen i grunnskolen** viste seg å være praktisk politikk. Enhetslederne i musikk ved musikkskolen var tilknyttet Pedagogisk senter som fagkonsulenter. Musikkundervisningen ble geografisk spredd rundt på grunnskolen i kommunen samtidig som det ble gitt undervisning i musikkskolens lokaler. En kunne se resultater både i undervisningen i musikk i klassene og i de valgfag musikk en fikk.

- * Den betydning **utdanning i musikk – ikke minst ferdighet i spill** har for lærerens bruk av musikk i klasserommet ble klart fastslått. Det grunnlaget lærerutdanningen kan bygge på fra tidligere undervisning i musikk – ikke minst når det gjelder ferdigheter – har svært stor betydning for lærerdyktighet i musikk. Bredde i musikkopplæringen i grunnskolen og videregående skole har således en synergieffekt, dvs. god musikkutdanning fra barnehagen og oppover gjør av vi kommer inn i en god sirkel. Og det gjorde vi!
- * Idéen om åpent opptak, samordning av musikkundervisningen og forslag til organisatoriske løsninger ble **spredt til andre kommuner** enn Trondheim, Bjugn og Sandnes og til andre land. Det var viktig at det var med kommuner i forsøket som hadde ulik størrelse og ulike særdrag. Det hjalp på overføringsverdien av forsøket.
- * Vi hadde vist at det går an å **koble sammen skole og frivillig musikkliv**: kor, korps og orkester. Og vi har sett at det har grodd! For oss som ikke har stått midt oppe i dette arbeidet til daglig, har det vært godt å se stor aktivitet, kvantitet og kvalitet – og mest av alt: spillelede.

Skole og undervisning. Utviklingstrekk og synspunkter.

I lærerutdanningen har det vært viktig å bygge ut musikktilbudet, og vi er kommet et godt stykke på vei ved Trondheim lærerhøgskole. Vi står nå foran **strukturelle endringer i skoleverket** som helhet.

- * 6-åringene skal inn i skolen. Grunnskolen blir trolig 10-årig.
- * Reform -94 har forenklet fagstruktur og får nye undervisningsplaner. Estetiske fag vektlegges og er i støpeskjeen.
- * Vi har fått 4-årig lærerutdanning. Her økes obligatorisk omfang bl.a. av praktiske og estetiske fag.
- * Vi får felles lov for universitet og høgskole. Regionale høgskoler omorganiseres.
- * Vi er inne i en økonomisk innstramningsperiode: Kostnadskrevende fag kan være særlig utsatt for nedskjæringer.

Det er viktig å se på **innholdet og kvaliteten i utdanningen** som skal inn i de nye strukturene. Fra et musikkperspektiv: Får vi en "bærekraftig utvikling"? Finnes det enkelte byggesteiner som på sikt "holder" byggverket? Er åpent opptak til musikk-skolene en slik byggestein? Jeg mener: **ja!**

Lærerutdanning – en del av høyere utdanning: Kan vi få økt standardisering?

Felles lov for universiteter og høgskoler vil på mange måter bli en tilpasning for det regionale høgskolesystemet til universitetssystemet. En har ikke regnet med at universitetene skal gjennom store endringer i forholdet til denne loven, og endringene kommer derfor først og fremst i regional sektor.

Større enheter og felles lovverk fører gjerne til behov for harmoniseringer i regelverk m.v. Slik harmonisering kan i en del tilfelle bety **standardisering**. Det ligger mange positive muligheter i omorganiseringen i regional sektor. Samtidig kan vi få en del negative virkninger. I denne sammenhengen vil jeg ta fram spørsmålet om rekruttering til lærerutdanning i praktiske og estetiske fag, med oppmerksomheten om musikkundervisningen.

Vi har bl.a. gjennom samordnet musikkforsøk sett at den bakgrunn og ferdighet i musikk en student har når musikkstudiet i lærerutdanningen starter, har mye å si for hvor langt studenten når i løpet av studiet. Egenferdighet og faglig bakgrunn i faget er også avgjørende for i hvilken grad klasselærerne integrerer musikk i dagliglivet i skolen og hvorledes musikkfaget utvikler seg i grunnskolen.

Norsk og finsk opptak til lærerutdanning: Et eksempel.

Vi kan ta fram opptaksordningen som et eksempel. Avspeiles her den økte forståelse for praktiske og estetiske fag som en nå har fått i lærerutdanningen? Nei. Opptaksordningen oppleves som rettferdig når poengene regnes ut likt for alle fag og en får en så god koordinering av søkere og poengsummer som er mulig på landsbasis (Samordnet opptak) innenfor en og samme profesjonsutdanning og mellom ulike profesjonsutdanninger. Ofte er det halvpenger som avgjør. I norsk sammenheng oppleves dette som rettferdig.

I forslaget til Lov om universiteter og høyskoler (NOU 1993:24) skisseres institusjonenes virksomhet, mål for undervisningen og mål for forskningen. Det som her skisseres, skrives slik at det skal gjelde all undervisning og forskning – fellesnevneren. Det er den intellektuelle dimensjon som da trekkes fram. Profesjonsutdanninger og mål knyttet mer direkte til yrkesutdanninger trekkes ikke fram. De utøvende ferdigheter nevnes ikke. Som standardiserte opptaksregler blir felles målsettinger lett éndimensjonale.

I Norge har vi som kjent ett unntak: Opptak til musikkonservatoriene. Med bestått eksamen fra videregående skole er det ferdigheter i forbindelse med opptaksprøve med bl.a. spill som avgjør. Her mener vi at en ikke forbedrer sin konkurranseevne ved å ta ny eksamen i fag i videregående skole for å bedre sluttpoengene. Det er jo dette som er vanlig i når det gjelder andre utdanninger.

Opptaket til lærerutdanningen kunne også gjøres annerledes. Det opplegget en har i Finland kan illustrere alternative måter å se kvalifikasjoner til læreryrket på. Opplegget i Finland er som følger: (f.eks. universitetet i Jyväskylä).

- * På grunnlag av karakterene fra videregående skole velges ut 4 ganger så mange kandidater som det er plass til i lærerutdanningen.
- * Alle som blir valgt ut, starter på samme nivå, dvs. 0 poeng.
- * Det tas en opptaksprøve som består av følgende:
 - Obligatorisk: Skriftlig prøve. Oppgaver gis fra en lærebok om pedagogikk og undervisning som kandidatene må lese før de går opp til prøven.

- Obligatorisk: Prøveundervisning. Vurdering av undervisningsdyktighet/anlegg for å undervise.
- Obligatorisk: Intervju. Hvorfor vil du bli lærer? Hva er dine interesser?

Poengberegning (5 poeng for hvert av de tre områdene er toppskåre)

- Frivillig: Tilleggsprøve i musikk, dans, drama, forming.

Tilleggspoeng beregnes.

En vurderingskomité på 3 personer vurderer søkerne. Dette er en ordning som har eksistert i 15 – 20 år.

Hvilken lærerrolle avspeiles i opptaksordningen?

Den finske opptaksordningen er siktet inn mot lærerfunksjonen og tar høyde for bredspektret funksjonsområde som lærer. Den norske ordningen er svært lik for de fleste studier. Forskjellen mellom studier er stort sett ulik vektning av enkelte fag som er sentrale for det studium det gjelder. I alle tilfelle er det intellektuell kapasitet som prøves gjennom eksamen.

Vi har foreløpig ikke forskning som kan gi svaret på om norsk eller finsk opptaksordning betyr store forskjeller i funksjonsområder for de lærere som utdannes. For musikk lærere gjelder i alle fall at desto flere som kommer inn på lærerstudiet på grunn av kvalifikasjoner i musikk, jo fler kandidater vil velge å studere musikk i lærerstudiet og desto flere lærere vil trekke inn musikk i det daglige livet i klassen i grunnskolen og inspirere vil valgfag i musikk. Interesse for musikk gjennom kor, korps og orkestre bør understøttes i skolen.

Det er viktig å se på hele bredden i menneskets aktiviteter – intellektuelle og kunstneriske – og at elever i grunnskolen kan uttrykke seg gjennom mange kanaler. Det er ikke standardløsninger vi trenger.

Det er nå viktig å videreføre den felles plattform vi har hatt når det gjelder musikkundervisning på universitets- og høghskolenivå. Musikkvitenskapelig institutt ved Universitetet i Trondheim, Trøndelag Musikkonservatorium og Trondheim lærerhøgskole bør bygge ut samarbeidet inn mot Trondheim kommunale musikk skole og grunnskolen. Et viktig felt i et slikt samarbeid er å synliggjøre et mangefasettert perspektiv når det gjelder hvordan barn og unge kan uttrykke seg. Dessuten bør arbeidet med å styrke musikken i skolen generelt intensiveres.

Kjell Magne Bondevik
Leder Kristelig folkeparti
Tidligere statsråd

MUSIKKSKOLENE – EN VITAMININNSPRØYTNING.

Det har vært en glede for meg å være en del i kontakt med de kommunale musikk-skolenes virksomhet. Jeg er også glad for å ha medvirket til at skolene etter hvert har fått en viss statsstøtte som har gjort det mulig å utvide virksomheten.

Mitt første møte med den kommunale musikk-skole-virksomhet kom i stand ved at Kåre Opdal tok opp spørsmålet på et politisk møte hvor jeg deltok. Den glød Opdal viste, og det engasjement han nedla for at virksomheten måtte få statsstøtte, gjorde inntrykk. Kontakten ble fulgt opp, og jeg reiste spørsmålet om statsstøtte i en interpellasjon i Stortinget. Det var bred generell enighet om behovet, men det skjedde ikke noe konkret i første omgang. Derfor tok jeg senere saken konkret opp i en budsjettbehandling, og vi fikk inn den første, lille bevilgning. Som statsråd la jeg vekt på gradvis å kunne øke bevilgningen, og i dag har den nådd et nivå som ihvertfall gjør det mulig for mange skoler å fortsette virksomheten.

Ideen bak musikk-skolene fascinerte meg. Alle barn skulle møte tilbud om å utøve musikk på sitt nivå. Da bør dette integreres mest mulig i den ordinære grunnskole. For de barn som ønsker å videreutvikle dette, vil det være et tilbud på ettermiddags- og kveldstid.

En annen hovedidé jeg har lagt vekt på er samvirket mellom de kommunale musikk-skoler og musikklivet i kommunene forøvrig. Dette gjelder både på instruktørplan og utøvende plan. I dag ser vi allerede resultater av dette. En rekke etter hvert framtrepende musikere har fått sin første opplæring i en kommunale musikk-skole.

Musikk beriker våre liv. Alle har glede av det, uansett bakgrunn og forutsetning. Kommunale musikk-skoler har også godt forebyggende barne- og ungdomsarbeid.

Jeg ønsker lykke til videre for Trondheim kommunale musikk-skole og Trøndelag musikkonservatorium.

Bjørn Boysen
Rektor Norges musikkhøgskole

KVALITET?

To opplevelser under Norsk musikkskoleråds møte i Ålesund:

–Norsk musikkskoleorkester – en overbevisende manifestasjon av at det gror i norsk musikkliv. Nok et av mange ungdomsensemblar som viser at så galt kan det ikke være med musikkopplæringen. Andre eksempler: TrondheimSolistene, Musikkhøgskolens kammerorkester/Unge strykere og selvfølgelig – selve flaggskipet: Ungdoms-symfonikerne. I sum, den beste dokumentasjon på at Norge – sinken i internasjonal musikkssammenheng, landet som for 20 år siden var uten musikkhøgskole, uten noen form for offentlig undervisningstilbud i musikk – i dag kan fremvise et mangfold, en bredde og en kvalitet i musikkopplæringen som vi blir misunt.

–Senere under møtet, bebreidelser mot musikkhøgskolen fordi studentene ikke er forberedt og motivert for realitetene i norsk musikkundervisning. "Kommunen betaler personalet i musikkskolene for å undervise, vi kan jo ikke betale dem for å spille!"

Veksten i norsk musikkliv, både når det gjelder kvalitet og kvantitet, er forlengst et faktum – opplest og vedtatt. Det finnes knapt den politiker som ikke i en eller annen sammenheng har slått seg på brystet og snakket om Internasjonalt nivå – Oslofilharmonikere – Andsnes – Kommunale musikkskoler – Det Norske Kammerorkester

Alle forutsetter vi at dette skal forsette, vi er bare ved begynnelsen. Etter 20 år er vi kommet så langt. Når resten av landet har fått et like godt tilbud til grunnopplæring som Trondheim, da skal vi se resultater!

Vi i de høyere musikkutdanningsinstitusjonene applauderer. Her skal det bli rekruttering!

Men – det har vel knapt vært noe mål for den kommunale musikkopplæringen å sørge for rekruttering til musikeryrket? ... Like så lite som det kan være et mål for høgskolen å overbevise sine studenter om at de i utgangspunktet bør glemme sine ambisjoner om å være utøvere, fortrenge sin glede ved å spille, for det kan de likevel ikke leve av?!!!

Men er det egentlig noen motsetning?

Det er et mål å gi enhver elev eller student anledning til å realisere de muligheter de har i seg. Og da må kravet til kvalitet settes i høysetet.

De fleste musikere vil fra tid til annen bli konfrontert med et spørsmål om å gå på akkord med kvalitetskrav. "Folk hører ikke forskjell likevel."

"Folk" gjør kanskje ikke alltid det, men den som utøver musikken gjør eller bør gjøre det!

En helt grunnleggende forutsetning for all musikkutøvelse er kravet om kvalitet. Amatør eller profesjonell, barn eller voksen – en av de største opplevelsene vil være den å flytte grensene for egen yteevne. Og det dreier seg om så meget mer enn å spille fort og riktig. Pensjonisten kan like så vel som ungdommen oppleve å komme til ny erkjennelse og opplevelse av musikk som kanskje ble innlært allerede i barneårene. Arbeidet med musikk slutter aldri – for den som har lært å stille krav til kvalitet.

Kvalitet i utøvelse er avhengig av arbeid, jevnt og trutt. Derfor blir jeg opprørt og lei meg når jeg opplever at det i norsk musikkopplæring finnes dem som hevder at musikkpedagogens musikkutøvelse er arbeidsgiveren uvedkommende.

For det handler om kvalitet. Hvordan kan musikkutøvelsens mest grunnleggende forutsetninger –selvkritikken og kvalitetssansen – videreformidles, med mindre det ikke bare gis mulighet til, men kreves at pedagogen i egenskap av utøver daglig stiller de samme krav til seg selv?

Thorbjørn Bratt
formann i Trondheim bystyres oppvekstkomité.

POLITIKK OG DET SKAPENDE MENNESKE

I mitt eget partis program denne høsten står det: "Når kulturlivet er levende, løfter det innsatsen over alt i samfunnet". Videre: "En stor utfordring foran et nytt århundre blir å organisere samfunnets ressursinnsats bort fra for sterk fokus på øket forbruk og materiell vekst, og mer i retning av verdiskapende kulturarbeid.

Det lyder vakkert, og danner en skarp kontrast til den virkelighet den samme politiker opplever til hverdags. Der de kommunale inntektene svikter samtidig som de udekkede behov står i søyler og rekker, og der hverdagen består i å fordele det magre tynt utover.

Det finnes en annen kontrast også: det ene er behovet for å se helhet og sammenheng i barns oppvekstmiljø i storbyen. Det andre kan være den rå gatevolden eller barns rusmiddelbruk eller ensomme barn foran parabolen mens mor og far er på jobb.

I tillegg prøver vi å forebygge. Barn og unge skal tilbys kultur og egenutvikling fordi vi skal forebygge sosiale problemer og få færre klienter i barnevernet. Og så glemmer vi det perspektiv at barn og unges egenaktivitet med form og farge, lys og lyd har en egenverdi i seg selv, fordi det skaper lykkelige mennesker. For det er en politisk oppgave å styre fellesskapet dithen at flest mulig av oss skal få leve livet – vibrerende, fullt og helt!.

Dette er ikke et forsvarsskrift for politikk og politikere. Men jeg innrømmer at vi er blitt reparatører. Jeg føler meg ofte som en slags politisk apoteker som ekspederer plaster til dem som har det vanskeligst. Det er nemlig umulig å se bort fra det moralsk ansvarlige i prisippet om at de som trenger det mest, de skal komme først. Det kalles anstendighet. Og da blir det lite til alt det andre.

Men samtidig er det her vi har sviktet! Jeg innrømmer det gjerne, at det politiske system som skulle lage helhetstenkning, det er ikke blitt slik ennå. Vi som særlig skulle stille med oppvekstpolitikken skjønnte ikke at "det åpne opptaket", der alle slipper til ved byens musikkskole, i seg selv er av voldsom verdi. Fordi den enkelte elev får et tilpasset tilbud på sitt nivå. Eleven blir satt i sentrum. Og vi fattet vel ikke den enorme pedagogiske betydning det har for all undervisning i vår by, at musikkskolen med sine metoder og sitt verdisyn er integrert i grunnskolen over hele byen.

Trondheim kommunes økonomi er preget av istid. De politikere som tror at rammer og budsjetter ikke fins, de jukser. Men likevel er det alvorlig at f.eks. det åpne opptaket ved musikkskolen er i ferd med å bli historie, uten en gjennomgripende politisk diskusjon. Det handler om å drøfte politikk i forhold til det skapende mennesket.

Det vil igjen si å forsøke å realisere fagre målsetninger som ligger i partiprogrammet som innledningsvis ble sitert. La oss håpe at 20-årsjubileet ved Trondheim kommunale musikkskole også blir en inspirasjon for oss politikere til å sette det skapende menneske på dagsorden.

Gerhard Dalen
Direktør Trondheim Symfoniorkester

NY PLATTFORM FOR SAMARBEID I TRONDHEIMS MUSIKKLIV

Det skjer mye i Trondheim for tiden både av godt og ondt. Midt oppe i en skrantende kommuneøkonomi opplever vi en vekst og kraft i musikklivet som vi ikke tidligere har sett maken til. Dette er i og for seg i tråd med utviklingen i landet forøvrig. Man kan spørre seg om hvorfor det nå er blitt slik. Noe av forklaringen er gitt i regjeringens kulturmelding – St. meld. nr. 61 "Kultur i tiden", hvor det i avsnittet om musikk står å lese at **det er på musikkområdet man har kommet lengst med å etablere et helhetlig tilbud som favner både undervisning, opplæring og utøvende virksomhet.** Ved siden av en sterk satsing på kvalitet, har dette skapt et musikkmiljø som i sin bredde og kvalitet vekker oppsikt langt utenfor landets grenser. Dette gjelder ikke minst en rekke unge solister som er i ferd med å etablere internasjonale karrierer.

I forbindelse med Trondheim Symfoniorkestres Spania turne i 1991 skrev El Mercantil Valenciano (Valenzia): " Trondheim er en by i Midt-Norge med ca. 140 000 innbyggere, inntil nå berømt for hermetikkproduksjon, men fra nå av må musikk av ypperste klasse tas med når byen skal beskrives. Dette fortjener både byens orkester og dets sjefdirigent Ole Kristian Ruud."

I en omtale i forbindelse med konserten i Oviedo ble det vist til den spanske dirigenten **Rafael Frübeck de Burgos** som erkjente at den musikalske utvikling i Norge og det øvrige Skandinavia er eksemplarisk, og burde stå som modell for Spania.

Alt dette er vel og bra, men hva med utviklingen videre? I motsetning til mange andre områder i samfunnet er norsk kulturliv og musikklivet spesielt relativt ukjent med å inneha ledende posisjoner sammenlignet med andre land. Vi vet at det innenfor toppidrett forskes og arbeides knallhardt for å videreutvikle talenter teknisk og fysisk for å holde tritt med utviklingen hos konkurrentene. Hva gjør så vi i musikklivet for å holde nivået på et høyt internasjonalt plan og ikke minst utvikle disse kvaliteter videre? Neppe nok til å være sikret en fortsatt utvikling i samme retning. Vi vil nok enda noen år merke fruktene av det arbeidet som er gjort, men en videreutvikling vil kreve nytenkning og kanskje også nye satsingsområder hvor også det internasjonale markedet er med. Det vil i tillegg handle om å tilrettelegge bedre rammebetingelser. For Trondheim Symfoniorkester som i dag i fotballterminologi spiller i første divisjon med 7 mann på laget, vil det være en helt klar forutsetning at orkestret bygges ut videre til full symfonisk besetning.

Eksistensen av Olavskvartalets kulturdel er en viktig del av rammebetingelsene som allerede er der og i full bruk. Her skapes det et fundament for et nyttig og godt samarbeid mellom symfoniorkestret, musikkskolen og konservatoriet. Det er faktisk mulig å starte en musikalsk karriere i huset i fireårsalder ved musikkskolen, få videreutdanning /yrkesutdanning ved konservatoriet, jobb i symfoniorkestret og dermed tilbringe et liv i og med musikk under samme tak fram til pensjonistalder . I det hele tatt er det fattet fornuftige politiske og administrative vedtak i Trondheim kommune som er forbilledlig for andre. Det er derfor på tide at musikklivet i hele sin bredde

kommer sammen og drøfter nye strategiske tiltak som vil kunne overbevise politikere og bevilgende myndigheter at det er viktig og lønnsomt å henge med.

Et slikt initiativ er allerede tatt i Trondheim gjennom etableringen av **Musikk 97** som omfatter både undervisningssektoren, opplæring og utøvende virksomhet så vel på profesjonelt plan som på amatørnivå. Dette forum består av Festivalkontoret, Forsvarets distriktsmusikkorps, Heimdal videregående skole, Musikkvitenskaplig institutt – UNIT, Nidaros domkirke, Ringve Museum, Sang og musikkrådet i Trondheim, Trondheim katedralskole – musikklinja, Trondheim kommunale musikkskole, Trondheim Symfoniorkester og Trøndelag Musikkonservatorium.

I hovedsak har Musikk 97 som oppgave å koordinere musikkarrangementer i forbindelse med byjubileet, men gruppen har også tatt mål av seg til å utarbeide en strategisk plan for videreutvikling av musikklivet i Trondheim. Hensikten med en slik plan er å vise til det positive som skjer i byens musikkliv, og skissere mulige tiltak som kan bidra til å sikre kontinuitet i arbeidet og en videreutvikling mot et enda bedre resultat. Dersom dette arbeidet blir fruktbart, kan vi kanskje oppleve at Trondheim etter hvert blir kjent for mer enn "hermetikkindustri" i årene som kommer.

Bodil Skjånes Dugstad
Skoledirektør Sør-Trøndelag

MUSIKK FOR ALLE – EN UTOPI?

Vi har et utall av litterære forsøk på å forklare musikkens vesen. Det er kanskje symptomatisk, for musikkens dimensjon hviler på det uutsigelige, på den kommunikasjon som kommer i forlengelsen, utvidelsen av ordet, i et helt annet og rikere språk mellom menneskene, og innad i mennesket selv.

Musikken var der lenge før mennesket. Musikken var i det første vindpust, det første strå, det første lille levende vesen. Vi må tro at musikken, lydklangene, var kontakten mellom menneskene lenge før det første ord ble sagt. Kosmos, ethos, logos var rekkefølgen. Logos, fornuften, kom sist. Og mye i vår menneskeverden forteller oss at logos, fornuften, enda er på et uferdig stadium. Så uferdig at vi lenge har syntes å tro at menneskets dimensjon er to: den fysiske og den psykiske/kognitive, og at vårt logos, fornuft, skulle makte å styre dem begge. Vestens kultur har lenge vært preget av et slikt syn. For utdanningsvesenets side uttrykt i den enkle setningen "kunnskap er makt".

Vi har (heldigvis) begynt å tvile på dette aksiom. Vi stiller nå stadig oftere spørsmål om plass for menneskets åndelige dimensjon. Hvor har evighetslengselen, filosofien, etikken, kunstens evige og dragende språk, lekens dype røtter i mennesket sin plass i dette vide utdanningssystemet for alle? Hvor er utdanningens kulturelle dimensjon?

En langsom revolusjon

Det er moderne "å kaste skitt" på politikere og politikkens fåkunne. Jeg vil gjøre det klart motsatte. Hvis vi ser oss litt rundt i den del av verden "vi bruker å sammenligne oss med", ser vi dyptgående forskjeller i ideologi og tradisjon mellom de tidlige elitistiske og akademiske utvalg – ofte på økonomisk-sosiale vilkår, og den ideologi som gir den minste lille sjel den felles rett og mulighet til å delta og "syng med sitt nebb."

Det må tilkjennes politikere og pionerer, lokalt og sentralt i vårt land til ære at de har sett det lille menneske som en helhet, og retten til det musiske språk som en vesentlig byggesten i en utdanning for alle. Utbygging og forsøk, ikke minst samordnet musikkforsøk i Trondheim med den kommunale musikkskolen som kraftsenter – har hatt dette politiske "for alle" som basis.

I juni i år behandlet Stortinget stortingsmeldingen "Vi små en alen lange", en behandling som la viktige ideologiske og verdipolitiske føringer for det allmenne utdanningssystem og for barne- og ungdomskulturen i årene som kommer. Dagspressens informasjon til allmennheten konsentrerte seg dessverre stort sett om et årskull – 6-åringene. I realiteten dreide meldingen og stortingets behandling seg om store og vidtgående mål, som samler et grunnleggende verdi- og kultursyn på skole og utdanning. Utdanning for alle plasserer skole som landets viktigste kulturbærer for barn og unge. Meldingen og Kirke- og undervisningskomiteens innstilling utgjør en

skolehistorisk og kulturell milepæl på mange måter av samme store betydning som folkeskolens tilblivelse.

Musikkskolen – en dynamo

Stortingsbehandlingen betyr fullt gjennomslag for en musikkskole "for alle", d.v.s. en musikkskole organisatorisk, pedagogisk og idémessig nært integrert i barnehage, grunnskole og det lokale kulturliv for barn og unge. Stortingsmeldingen legger i et eget kapittel frem utredningen om de kommunale musikkskolenes framtid, og stortinget gir sine tilslutninger på alle vesentlige punkter. Det gir gjennomslag for at musikkskolene er et nasjonalt ansvar sammen med de lokale kommuner. Det tegnes en bred og "musisk" og pedagogisk musikkforståelse, der lek og skapende virksomhet og sang/instrumentalundervisning går hånd i hånd. Drama, dans, bevegelse, og andre uttrykksformer/form og farge, sees som et samlet hele for musikkskolens og grunnskolen tilbud til barn og unge.

Musikkskolens økonomi sikres gjennom øremerkede midler og knyttes til vilkår om åpent inntak. Utbygging og interkommunalt samarbeid etableres gjennom samarbeid og veiledning fra statens utdanningskontor i hvert fylke.

I vårt griskrendte land har det vært en viktig utdanningspolitisk oppgave å sikre like vilkår for utdanning og vekst, hvor du bor i landet. Det nettverk vi ser tegne seg, og som har sprunget ut fra – ja, nettopp – fra Trondheims samordnede musikkforsøk – gir stor grunn til takknemlighet og optimisme. Det har tatt mange timer, krefter og pågangsmot å rulle fram den langsomme revolusjonen som har forandret og forbedret vilkårene for så mange barn og unge. Det vil koste oss enda mer om vi nå ikke holder dette opp og fører utviklingen videre. Som nasjon trenger vi kulturell, åndelig og skapende styrke for å nytte vår kunnskap og økonomi i verdens fellestjeneste. Vi har stadig ny vei å gå.

Framtiden sitter på skolebenken

Stortinget har erkjent at "framtiden sitter på skolebenken". De har bl.a. avsatt 1,4 mill. kr. til utviklingsarbeid på det "musiske" felt. Også her er Trondheim og Sør-Trøndelag i lokomotiv-posisjon. Og den posisjon skal vi holde! Et stort kapittel i stortingsmeldingen utmeisler et verdipolitisk fellesdokument for de kommende læreplaner. Her legges viktige mål og krevende fellesoppgaver for oss som arbeider med og for barn og unge.

Vi er en ansvarsdel av en såret og ulikevektig klode, der hver liten puslebit nå må legges med dagens omhug og fremtidens evighetsforståelse. Stortingets flertall samler seg om en presisering av at "skolens primære oppgave er å gi kunnskaper, ferdigheter og verdier.

Øyner vi en skole som kanskje ikke bare "sitter på skolebenken", men som er ute, sammen, i studier, lek og alvor, søkende, skapende, som spiller, skaper, former, leter etter ny viten, ny forståelse, nye fellesskap, nytt ansvar? – Og med en levende, pulserende musikkskole som bærekraft?

Arne Garnes
Varaordfører Trondheim kommune

KULTURBY MED KULTURENERGI

Trondheim kommune er både stolt og glad over det som har skjedd på kulturfronten de siste 20 år. Etableringen av Trondheim kommunale musikksskole og Trøndelag musikkonservatorium ble starten på en meget positiv og verdifull utvikling av byens musikkliv. Samlokaliseringen av disse to skoler i fellesskap med Symfoniorkestret i Olavskvartalet har skapt et musikkfaglig og musikkpedagogisk kraftsenter som er temmelig enestående. En rekke besøk fra inn- og utland av grupper som vil se på opplegget viser også tydelig at "Trondheimsmodellen" oppfattes som meget spennende.

Alt for lenge ble nok opplæring i sang og musikk oppfattet som "hobby" og manglet derfor mye av den status som skolen forøvrig har, noe som førte til manglende plass i offentlige budsjetter, som igjen gjorde det vanskelig å finansiere kvalitet. Dette ga seg utslag særlig i amatørmusikkens mange verdifulle fora, men det fikk også betydning for de profesjonelle miljøer i det tilgangen på unge dyktige musikere var liten. TKM og TMK har maktet å endre dette bildet sterkt. Gjennom sine dyktige og entusiastiske lærerstaber har de vist at sang og musikk er et fullverdig fag med stor betydning for barn og unge. Det store forsøksprosjektet om "Integrert musikkundervisning i skolen" og senere prosjektet "Positivt skolemiljø", har til fulle vist fagets betydning og muligheter.

For Trondheim, som alltid har vært en kulturby, har TKM og TMK betydd en sterk økning i byens kulturenergi. Denne viser seg på mange områder. Det er ikke bare musikk-skolene selv som er energisentre, men hele grunnskolen er i ferd med å ta i bruk mer av denne energien i skolens hverdag. Det frivillige sang- og musikkliv har fått hjelp til å styrke sitt arbeid, ikke minst kvalitetsmessig. Staben av lærere har fått langt mer ordnede arbeidsforhold enn et frivillig miljø alene kan tilby. Dette styrker rekrutteringen til yrket. Unge talenter spretter fram, utvikler seg og blomstrer så det er en fryd. Bare få av disse ville ha fått en slik sjanse uten byens positive undervisnings-miljø for sang- og musikk talenter. Mange av disse har gjort Trondheim og Trondheims kulturliv kjent og respektert langt ut over landets grenser. De har vært, de er og de vil trolig bli noen av de beste ambassadører vi kan ønske oss for byen vår.

Noe av det jeg har satt aller mest pris på ved TKM er evnen til både å ta hånd om den store bredde av elever, det åpne opptak som betyr at alle skal få lov å prøve seg er svært viktig. I tillegg har skolen vist styrke til å ta hånd om de unge talenter. Denne unike kombinasjon av bredde og kvalitet er svært viktig, særlig på barnetrinnet og er spesielt verdifullt for meg som politiker når knappe budsjetter skal fordeles.

Byen gratulerer sine "barn" med jubileet, takker ledelse, lærere og elever for stor innsats og god utnyttelse av knappe ressurser. Vi ønsker både byens egen skole (TKM) og den som staten har overtatt (TMK) fortsatt lykke til med sitt positive og verdifulle arbeid. Vi er mange som regner med at dere vil fortsette å skape kulturenergi i kulturbyen Trondheim.

Kåre Gisvold
direktør Byjubileet i Trondheim

TRONDHEIMS MUSIKKLIV I STERK UTVIKLING

Ingen av oss som vanlige trondhjemmere kunne forutse den formidable utvikling som har fulgt i sporene av et systematisk og planfast opplegg for musikkutdanning i byen. Pionerene i dette arbeidet har skaffet seg en plass i historien som samtiden neppe kan vurdere på objektivt vis.

Det vi imidlertid har lov til å konstatere er at musikklivet blomstrer, at talentene kommer frem i lyset og at derved kulturbegrepet i byen vår er blitt bredere, dypere og mer fasettert. Utviklingen har ført til at vår "rikdom" har økt langt ut over det vi kan telle i inntekts- og utgiftskroner.

Med dette i bakhodet ser vi som arbeider med byjubileet 1997 med ro og fortrøstning frem mot 1000-årsjubileet vi vet er under forberedelse bl.a. innen "Musikk 97".

Kulturlivet er sammensatt og mangfoldig – det er også komplisert og det sterkt kreative ellement gjør at spenninger ligger like under overflaten. Dette fører til at vi vokser.

Byen vår – denne fabelaktive byen – har et potensiale hvor kulturytringer i ulike former er avgjørende for vår fremtid.

Byen vi kan være stolt av – byen hvor vi fostrer både bredden og eliten. Den utvikling som vi nå ser manifestifisere seg i en musikalsk blomstereng må vi sørge for å holde ved like og kultivere. Dette betyr at vi både tankemessig og konkret må sørge for at etterveksten ivaretas. De nye generasjonene må få muligheten til å være med i det system som viser seg å være mer fremtidsrettet enn noen annet vi har søkt å sette i verk.

Vi i byjubileet gratulerer Trondheim kommunale musikkskole og Trøndelag musikkonservatorium med 20 – års-jubileet. Vi vet at dere har funnet "melodien" og vi ønsker dere gode arbeidsvilkår i årene fremover til glede for Trondheim og Trøndelag og fedrelandet som helhet. Vi ønsker dere samtidig som fortsatt viktige samarbeidspartnere frem til og i jubileumsåret 1997.

Søren Hjorth
Direktør Olavshallen A/S

"FLERE FELEKASSER ENN BÆREPOSER"

Beslutningen om lokalisering av TMK / TKM i byens storstue Olavskvartalet har forlengst vist seg å være en viktig og riktig politisk beslutning.

Det sprudler av musikk alle ukens dager i dette spennende "veksthus". Tusenvis av barn vokser opp i musikkskolen og konserterer under lørdagskonsertene i husets kjeller-konsertsal, auditoriet.

Hundrevis av studenter på konservatoriet gir lyd fra sin øving til alle døgnets tider, og spiller jazz og klassisk høyt og lavt, og i store sal øver og konserterer symfoniorkestret vekselvis med hjemlige og gjestende topp-musikere.

"Det er flere instrumentkasser enn butikk-bæreposer i Olavskvartalet", sies det ofte hos oss. Og det er riktig at det er i den kreative og utøvende musikk at huset har sin store aktivitet og sine viktigste ringvirkninger.

Musikkhuset i Trondheim har markert seg nasjonalt og internasjonalt som et kulturelt kraftsenter som Trondheim og regionen har all grunn til å være stolte av. Medregnet lærere og studenter på TMK / TKM, samt Trondheim Symfoniorkestres musikere og Olavshallens personell, har Trondheim ca. 450 kulturarbeidsplasser i Olavskvartalet.

De store ringvirkninger gjelder ikke minst den delen av huset som rommer musikk-undervisningen, ikke bare vokser barna i "veksthuset" opp fra lille til store sal, men her utdannes også musikere og musikkpedagoger på høyt nivå til viktige stillinger i norsk musikk- og kulturliv, og til ledelse og undervisning i de mange musikklag og foreninger i landsdelen og utover landet forøvrig.

Vårt unike musikkliv gir oss frem mot årtusenskiftet store utfordringer til profesjonell organisasjon og godt samarbeid, først og fremst mellom våre nasjonale flaggskip; TMK / TKM, Olavshallen, Nidarosdomen, UNIT og Ringve Musikkhistoriske Museum, – ikke minst hva nettopp angår musikkopplæring og –undervisning. Samtidig gir nivået i vårt musikkliv og våre musikktilbud oss de beste muligheter til å markere Trondheim som landets kulturelle hovedstad ved byjubiléet i 1997.

Det er muligheter som det i årene fremover bør være en naturlig oppgave for våre politikere å ta vare på – og det kan ~~kun~~ skje ved å sikre fundamentet i våre musikk-utdannings-tilbud.

Tor Holtan-Hartwig
Rådgiver Kirke-, utdannings og forskningsdepartementet

TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE – 20 ÅR.

Da kulturrådets utredning om Frivillige musikkaktiviteter for barn og unge (Braset-utvalget) i sin tid forelå, sluttet daværende KUD seg i 1978 til følgende hovedmålsetting, som forøvrig var i samsvar med utvalgets og Kulturrådets:

"Alle barn og ungdommer i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter. Musikk er aktiviserende og gir muligheter for verdifull fritid. Musikken bidrar til menneskets trivsel og virker utviklende både følelsesmessig og intellektuelt. Den inspirerer til gruppeaktiviteter og samarbeid og er derfor et middel mot isolasjon og ensomhet. Musikkaktiviteter er med på å skape et rikere kulturliv i lokalmiljøet. Et middel til å nå dette mål er opprettelse av kommunale musikkskoler i hver kommune i landet".

Departementet pekte samtidig på at en kommunal musikkskolevirksomhet preget av kvalitet og åpent inntak for alle interesserte barn og unge ville kreve stor innsats. Det understrekte at et hovedpoeng bør være at tilbudet om undervisning ikke skal virke ekskluderende f.eks. ved at det kreves så høye kontingenter av elevene at store befolkningsgrupper i realiteten blir stilt utenfor musikkopplæringstilbudet.

I den sammenheng viste departementet til utviklingsarbeidet i regi av Forsøksrådet og til prosjektet Samordnet musikkforsøk i Trondheim.

Det er i dag en glede å kunne konstatere at TKM har vist seg tilliten verdig og har nedlagt en betydelig innsats for å leve opp til de høye mål en satte seg ved starten for 20 år siden.

Til lykke med 20-års-jubileet og med den videre vekstprosess i spissen for en verdifull kulturbevegelse.

Karl Gunnar Jensen
Leder Trondheim sang- og musikkråd

MUSIKK AV OG FOR ALLE?

Lidenskap, hengivelse, avhengighet, beundring, avsky, likegyldighet: alle mennesker har et forhold til musikk – som lytter eller utøver.

Moderne teknikk og kommunikasjon har gjort lydkulissen til en del av hverdagen: fjærlette høretelefoner, høyttalere i butikker, biler, fly, busser, fler og fler radio- og TV-kanaler. Musikk produseres/komponeres i vår tid ikke av fyrstens yndlingsgeni, musikk har lenge vært en vare, en handelsvare tilpasset markeder, trender, kunder og behov – produsert mer ut fra tekniske muligheter og markedsanalyser enn sjelens uttrykksbehov. Tenk deg et liv uten musikk – er det mulig?

Noen konsumerer musikk som en selvfølgelig del av den daglige føde, noen har gourmetens særinteresser fjernt fra muzak og annen kommers.

Vi kan være høytidelige og si at egenproduksjon av musikk: det å synge og spille, er en urgammel, grunnleggende menneskelig atferd som har hatt enorme konsekvenser for sivilisasjonens utvikling.

Og så kan vi være litt mindre høytidelige og si at å spille og synge, det er artig det!

Den folkelige, den daglige bruksmusikk, – amatørmusikk i egentlig forstand – har vært grunnlaget for kunstmusikken og faglig utvikling i mangs århundreder det dominerende nivå å utøve musikk på. Det har så vokst fram et bredere skille mellom amatørerne og den profesjonelle: mellom den som dyrker sin musikk mest for egen glede i sin fritid, og den som har dette som jobb. Alment godtatte, tradisjonelle kvalitetskriterier har sementert et slikt skille.

Er skillemuren blitt for høy? Står den for fall?

Norske amatører innenfor musikklivet er – som mange andre interessegrupper – flinke til å organisere seg, bl.a. paraplyorganisasjonen Norges Sang- og Musikkråd, som har 26 landsomfattende sang- og musikkorganisasjoner som medlemmer med ca. 350.000 personer som medlemmer, lokal administrasjon i hvert fylke og sang- og musikkråd i ca 300 av landets kommuner.

Trondheim Sang- og Musikkråd har ca 100 kor, korps, orkestre og andre grupper som medlemmer: et sted mellom 10.000 og 20.000 av byens innbyggere dyrker direkte eller indirekte en eller annen form for musikkutøvelse som hobby. Paradoksalt nok ser det ut til at egenaktiviteten øker også på denne sektor – er det en reaksjon på massemedias passifiserende enveiskjør?

Det er neppe tilfeldig at den økende oppslutning faller sammen med de 20 år den kommunale musikkskolen og Trøndelag musikkonservatorium har eksistert.

Virkomheten på denne sektor har økonomisk og musikkfaglig betydning: det "omsettes" for 100.000–vis av kroner i hvert eneste kor, korps osv. og dette er et arbeidsmarked for dirigenter og instruktører. De positive sosiale og menneskelige konsekvenser, særlig blandt barn og ungdom, kan knapt overvurderes.

Det er ikke tvil om at de to utdanningsinstitusjonene har vært hovedforutsetning for kvalitetshevingen i musikklivet generelt, også blant amatørerne. Her har vi faktisk fått både i pose og sekk: bredde og kvalitet samtidig og mange fordommer har forsvunnet. Til gjensidig glede er det blitt fler og fler musikalske samarbeidsprosjekter mellom de profesjonelle miljøer og amatørerne. Trondheimske amatører er blitt dyktigere med årene og kan avgjort leve opp til Trondheims ry som "Musikkby nr. 1", ja, etter de siste tiders bravader kan vi skryte av å ha både norges- og verdensmestre!

Er da ikke det bra nok?

Bør vi dra noen kritiske tanker selv i gledens stund: tilfredshet kan føre til stagnasjon.

Både som utdanningsorganer og musikalske kraftsentra bygger TKM og TMK på offentlige retningslinjer med relativt snevre mål og beinhardt prioriterte midler. Det vi gjerne kaller tradisjonell "kunst"-musikk prioriteres, og begge skal utdanne barn og ungdom. Så lenge dette innbygde motsetningsforhold gir seg spennende utslag i eksperimentell frigruppevirksomhet, f.eks. innen rock, blues og "moderne" musikk, er kanskje ingen skade skjedd? Men bør fliker av kartet etterhvert tilpasses terrenget? Skulle vår bratsjspillende sønn fått et aktivt alternativ da han trøtnet på Mozart? Bør lett museale holdninger og prioriteringer mykes opp eller bestå som bastioner?

Kan de profesjonelle institusjoner få en klarere definert rolle i det voksne amatør-musikkliv enn sin "spillover"-funksjon? Bør innholdet i begrepene "amatør" og "profesjonell" revurderes? Hvis noen av svarene er ja: er det da et offentlig ansvar å pense om, eller skal samarbeid og endringer gro fram innenfra? Skal budsjett-prioriteringer i pinaktige tider tvinge det organiserte musikklivet til å bruke sine krefter på politisk påvirkningsarbeid eller skal den dagen opprinne at homo lundens hovedsakelig høster og gir glede av glede?

Skjønt det gjør vi uansett!!

Tillykke med dobbeltjubiléet!

Inge Ladegård

Kommunaldirektør tidligere Avdeling undervisning Trondheim kommune

20 ÅR MED TKM OG TMK

Da Wernerutvalget våren 1971 la fram sin innstilling "Musikkundervisning i Trondheim", hadde det drøftet grundig både den grunnleggende og den videregående musikkundervisningen. Utvalget var særlig opptatt av det offentliges oppgaver og plikter og sa blant annet:

"Mens musikkopplæring og musikkorientering tidligere stort sett ble sett på som en privat sak, er i dag oppfatningen nærmest den at musikk er en samfunnssak og en viktig del av allmennutdannelse som stat og kommune må organisere og lede på den best mulig tilfredsstillende måte."

I den sammenheng pekte utvalget på at musikkundervisningen i Trondheim var i ferd med å bli alvorlig distansert.

Dette skulle Trondheim snart få rettet på!

Gjennom den politiske behandling av Wernerutvalgets innstilling oppsto **Trondheim kommunale musikkskole** og **Trøndelag musikkonservatorium**. For den som har fulgt utvalgets arbeid, oppstartingsperioden for de to institusjonene og utviklingen av dem gjennom disse årene på forholdsvis nært hold, er det gledelig å oppleve at det nå er riktigere å si at Trondheim er i têt enn å være distansert av andre.

Når det gjelder Trondheim kommunale musikkskoles utvikling, er det særlig tre forhold det er særlig grunn til å trekke fram her. For det første er det de viktige hovedprinsipp musikkskolen har forsøkt å følge i sitt opplegg. For det andre er det den betydning musikkskolen har hatt for skolekor-, korps og orkestre og for amatørmusikklivet generelt. For det tredje synes jeg det er viktig å nevne den entusiasme som ledelse og personale har lagt for dagen i disse tjue årene.

I tillegg til de tanker om musikkundervisning som var lagt fram i Wernerutvalgets innstilling, er det idèene som utkrystalliserte seg i planleggingsåret 1972/73 som er grunnlaget for de retningslinjer skolen har fulgt opp gjennom årene. Prinsippet om en åpen skole med minst mulig kontingent, der alle som ønsket det, skulle gis tilbud, har åpnet musikkverdenen for mange Trondheimsbarn. Og det har hentet fram mangt et talent.

Musikkskolen har ikke stengt seg inne, men har tvert i mot hatt som mål å understøtte grunnskolens musikkundervisning og ikke minst å utvikle sine elever til dyktige deltakere i det frivillige musikkliv. At skolen samtidig har kunnet delta med utallige og ulike grupper i opptredener ved aldersheimers, sykehus, institusjoner og under tilstelninger av mange slag, og at den har understøttet talenter som har dyktiggjort seg til profesjonelle musikere, viser bare hvilken tilpasset opplæring den har kunnet tilby.

Entusiasmen som har preget miljøet ved Trondheim kommunale musikkskole, skyldes ikke minst rektor Kåre Opdals innsats. Hans grunnleggende pionerarbeid for å utvikle en målrettet og kvalitetsbevisst musikkopplæring av barn og unge, står som en markant byggestein i det norske musikkskolesystem. Han har uten tvil vært hoveddrivkraften bak den fornyelse som er skjedd i sang- og musikkopplæringen i Norge, både ved musikkskolene og i grunnskolen.

Det er all grunn til å jubilere og markere disse tjue årene og til å ønske både TKM's og TMK's ledelse, personale og elever/studenter tillykke med jubileet og med arbeidet i årene framover!

Ola Kai Ledang
Professor, instituttbestyrer
Musikkvitenskapelig institutt
Universitetet i Trondheim

MUSIKK FOR PRIVILIGERTE?

Da utdanningsinstitusjonane i Trondheim på 70-talet skapte historie gjennom Samordna musikkforsøk, var det eit mål å utvikle og gi tilbud om musikkopplæring til alle som ønskte det.

Ei tid trudde vi at denne storsatsinga på musikkopplæringstilbud frå førskole til universitet skulle styrke ei allmenn forståing av at song og spel hører til dei grunnleggande uttrykksbehov som gjer mennesket til menneske, og som derfor alle bør få del i. Økonomi og kapasitet skulle ikkje legge hindring for den mobilisering av menneskelige ressursar som ligg i eit variert tilbud om musikkopplæring til alle.

Men slik er det ikke i dag. Blar ein gjennom **norsk musikkguide –93**, oppdagar ein fort at Trondheim, føregangskommunen på 70- og 80-talet, no hører til dei kommunane i heile landet der elevane må betale mest for musikkopplæring.

I Sør-Trøndelag fylke ligg Trondheim kommunale musikkskole på avgiftstoppen med sine 1.600 kroner i skolepengar, mens t.d. vesle Øsen kommune har greidd å nå målet: ein musikkskole utan krav om skolepengar frå elevane. Den grisgrendte kystkommunen satsar på kultur, mens storbyen gir tapt.

Skal Trondheim, som liker å kalle seg kulturby, gå i spissen med å gjera "musikk for alle" til "musikk for privilegerte"?

Odd Leren
Rektor Rogaland musikkonservatorium

EFFEKTIV BYGGETID: 20 ÅR

Norsk musikkopplæring og –utdanning har de seinere årene fått stadig mer oppmerksomhet, både innenlands og fra utlandet.

Det er blitt sterkere mediefokusert på utviklinga av et aktivt og kvalitativt stadig bedre musikkmiljø i alle deler av landet, bl.a. med en strøm av nye unge talenter, med unge norske solister og ensembler som vekker oppsikt internasjonalt, og med etablering av flere norske festivaler og festspill på internasjonalt nivå.

Så kanskje er det grunnlag for en påstand om at norsk musikkliv har gjennomgått større endring og utvikling på de siste 20 år, enn på de 200 foregående ?

Det er viktig nok å fokusere på denne positive utviklinga, men kanskje enda viktigere å bli bevisst på hvilke faktorer som tilsammen har gitt grunnlaget for det som har skjedd: *Et målbevisst arbeid med parallell utvikling og utbygging i alle deler av norsk musikkliv.*

Viktige elementer i dette samspillet er bl.a. styrking og profesjonalisering av opplæringa og økt virksomhet i musikkskoler og organisasjoner, etablering av tilbud innen videregående skole, kapasitetsutvidelse og kvalitetshevning av musikkutdanninga på høgskolenivå, og utbygging og økt aktivitet også for de profesjonelle musikkformidlingsinstitusjonene.

I min lille jubileumshilsen til Trondheims-miljøet, vil jeg begrense meg til noen kommentarer på utvikling og utfordringer når det gjelder Musikkonservatoriene.

På de siste tre årene fra 1990 til 1993, har studenttallet ved landets statlige musikkonservatorier økt med praktisk talt 50 %, fra 480 til 714 heltids studieplasser. Så fra høsten 1993 har disse høgskolene tilsammen 171,5 faste stillingshjemler, 2 dosent II-stillinger og 2 stipendiatstillinger, og en totalbevilgning på vel 75 millioner over statsbudsjettet. Virksomheten drives idag stort sett i nye og hensiktsmessige lokaler, og kvalitativt er de uteksaminerte konservatoriekandidatene blitt stadig bedre, samtidig som de blir stadig sterkere etterspurt i et raskt økende musikkfaglig arbeidsmarked.

Med disse tallene som bakgrunn, er det imidlertid viktig å huske at dette ikke er resultat av isolerte "soloprestasjoner" ved Musikkonservatoriene. Denne utviklinga har bare vært mulig, fordi vi *samtidig* både er et resultat av – og en forutsetning for, utviklinga på de andre områdene i musikklivet. Det er nettopp dette "samspillet" – den gode sirkel, som nå gir denne synergieffekten i alle deler av musikklivet.

Så langt kan alt synes vel og bra. Så er det kanskje bare å fortsette med den "samklangen" som nå er etablert? Men så enkelt er det nok ikke –. Samfunnsutviklinga krever at vi stadig har enynen til omstilling og nyskaping. Skiftende økonomiske rammevilkår,

tekniske- og medieformidlingsmessige nyvinninger og generelle utdanningspolitiske føringer, medfører i framtida behov for sterkere kunstfaglig integrering, både i forhold til en utøvende og en kunstpedagogisk utdanning.

Som ledd i den pågående omorganiseringa på universitets- og høyskolesektoren, står derfor også konservatoriene overfor store utfordringer. Vi må makte å ta med oss det beste i vår egen faglige tradisjon, samtidig som vi kan utnytte de nye muligheter vi får i et nærmere faglig/organisatorisk samarbeid med andre kunstfaglige og kunstpedagogiske profesjonsutdanninger.

Vi må på nasjonalt nivå sikre at "Norgesnett", også på det musikk- og kunstfaglige området, gir grunnlag for en fortsatt positiv videreutvikling av hele vårt musikk- og kulturliv.

Naturlig nok må vi akseptere at utviklings- og utbyggingstakten tilpasses de økonomiske realitetene, både regionalt og nasjonalt. Men vi må samtidig kunne kreve at ikke lettvektspolitikere uten kulturell "byggmesterkompetanse", i kortsiktig økonomi-panikk fra et år til det neste, river ned det komplekst integrerte byggverket som norsk musikkliv møysommelig har bygget opp gjennom de siste 20 årene.

Lykke til med de neste 20 årene og "neste byggetrinn" – også i Trondheim !

SAMLOKALISERING

I dag, ved TKM og TMK's 20-års jubileum, kan det være av interesse å ta fram et spørsmål som midt på 80-tallet skapte veldig debatt.

Da TKM måtte skaffes nye lokaler, sto spørsmålet om samlokalisering meget sentralt. TKM hadde i over ti år hatt "midlertidige" lokaler i Bispegata, og Trøndelag musikkonservatorium holdt til i Fossegrenda. Spørsmålet ble aktualisert i forbindelse med planene for bygging av kulturhus. Alle brukerne, dvs de utøvende musikere argumenterte for samlokalisering, likeså interessegruppene innen musikklivet i Trondheim. Og kulturhuskomiteen gikk enstemmig inn for det.

Også fra politisk hold kom det støtte, ikke minst fra avdelingsstyret for Kirke, kultur og fritid, som gjorde slikt enstemmig vedtak:

"Det forutsettes at TMK og TKM gis mulighet til lokaler for sin virksomhet i direkte tilknytning til kulturhuset".

Og begrunnelsen fra forkjemperne var klar: For det første er samlokalisering **faglig og kunstnerisk** fordelaktig. Da kan en daglig og planmessig samordne de kunstneriske kreftene, gå sammen om større oppgaver og utvikle og høyne den kunstneriske standard. Og lærerkreftene kan utfylle hverandre pedagogisk og kompetansemessig, slik at det skapes et gjensidig stimulerende miljø. For det andre blir virksomheten mer **praktisk og funksjonell**.

Og sist, men ikke minst, samlokalisering er **økonomisk** fordelaktig både med hensyn til kapital- og driftsutgifter. En oppnår en sterk ressursparing ved fellesbruk av en rekke fasiliteter som f.eks. kantine, garderobe/toiletter, liten konsertsal, bibliotek og ved vekselbruk av undervisningsrom.

Det var en ganske heftig forhåndsdebatt i bystyregruppene og i selve bystyret ble det ført argumenter mot samlokalisering, men resultatet ble da heldigvis en klar seier for denne løsning. Og i dag faller det naturlig å spørre; Har erfaringene vist om argumentene for samlokalisering har vært holdbare ?

Svaret fra både musikkskolen og konservatoriet er ganske entydig bekreftende. Det samme gjelder den tredje hovedbruker av kulturhuset, symfoniorkestret.

Ja, erfaringene er så gode at det er dekning for å si at samlokaliseringen har hatt utelukkende positiv virkning, for brukerne spesielt og for byens musikkliv generelt.

Og sett i en større sammenheng: Hvorfor skulle ikke Trondheim kunne være et **kulturelt** kraftsentrum likesåvel som et **teknologisk** ?

Gayle Mosand
Programsjef Olavsfestdagene

OLAVSFESTDAGENE I TRONDHEIM

Den kulturelle virksomheten omkring olsokfeiringen i Trondheim har hatt ett særpreg i vårt århundre som gjenspeiler den nasjonale vekst av samhold og samarbeid. Den skapende prosess som begynte for alvor i 1962 nådde et høydepunkt i 1993 med opprettelse av stiftelsen **OLAVSFESTDAGENE I TRONDHEIM**. Det har vært en spennende og lærerik prosess som har uendelige muligheter for fremtiden. La oss se tilbake på utviklingen av den unike form for kultur-samarbeid som startet med aktiviteter i nært tilknyttede institusjoner.

1962: Olavsdagene ble gjenopprettet med en hovedkomite bestående av biskop, domprost, domorganist, fylkesmann, representanter fra Trondheim Kommune og initiativtakeren, St.Olavs Stiftelse. De første Olavsdagene ble feiret i 1963 med konserter, foredrag og gudstjenester over tre dager.

1975: Vårens Musikkfestdager (senere Musikkfestdagene i Trondheim) vokste ut fra Trondheim Symfoniorkester og Trondheim Kommunale Musikkskole med seminarer for studenter og musikere i en uke med konserter, mesterklasser og kammermusikkspill med kjente instruktører.

1975: Ringve Museums Internasjonale Sommerkurs, inspirert av idéer fra Viktoria Bachke og videreført av direktør Jan Voigt, som innkalte til et uformelt møte bestående av representanter fra UNIT, Musikkvitenskapelig Institutt, TKM, TMK, Nidarosdomen og Ringve Kammerensemble. Resultatet ble et sommerkurs i sept. 1977, med 6 lærere, hovedsaklig fra Schola Cantorum Basiliensis. Kursets hovedsiktemål var å fremme kunnskap om spillestil når det gjelder musikk fra renessanse og barokk gjennom mesterklasser og kammermusikkspill.

1986: Festivalkontoret ble startet 1. februar. Oppgaven var å fungere som et sekretariat med budsjetts-, regnskaps- og arrangementsansvar for Olavsdagene i Trondheim, Ringve Museums Internasjonale Sommerkurs og Musikkfestdagene i Trondheim.

1993: STIFTELSEN OLAVSFESTDAGENE I TRONDHEIM, opprettet 1.1.93, har til formål å gjenreise og styrke Trondheim som et nasjonalt kirkelig og kulturelt kraftsentrum og å samordne og videreutvikle de arrangementer som Olavsdagene, Ringve Museums Internasjonale Sommerkurs og Musikkfestdagene i Trondheim står for. Olavsfestdagene skal også kunne bidra til initiering av nye kvalitetsarrangementer. Stiftelsen har 5 faste medlemmer: Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Olavsdagene, Musikkfestdagene og Ringve Museums Internasjonale Sommerkurs. Festivalkontoret ble innlemmet i denne strukturen.

STIFTELSEN OLAVSFESTDAGENE I TRONDHEIM holder åpen muligheten for å oppta som støttemedlemmer fylkeskommuner, kommuner, organisasjoner og institusjoner som vil støtte Olavsfestivalens formål. La oss med stolthet følge utviklingen mot år 2000!

Kåre Opdal
Rektor Trondheim kommunale musikkskole

TANKER OM SAMSPILL

Etter 20 års systematisk arbeid med å bygge opp et offentlig musikkundervisnings-/utdanningstilbud, framstår Trondheims musikkliv i 1993 som et kraftsentrum som skaffer byen og landsdelen betydelig positiv omtale.

Ett av mange metodiske virkemidler som har vært brukt for å nå fram på den musikkfaglige siden er **samspill**. De aller fleste musikkskoleelevene som har gått videre og blitt studenter ved høyere musikkutdanningsinstitusjoner, har fått inspirasjon, motivasjon, økt egenferdighet og sosial trening ved å spille/synge sammen i kammergrupper av forskjellig slag gjennom store deler av sin musikkskoletid. Og mange av dem som er "bitt av kammermusikkbasillen", har stor glede av denne edle musikkformen langt ut over studietiden.

Andre har tyngden av sin samspillaktivitet i større grupperinger som kor, korps, orkestre o.l. Helt spesielt omfang har de samspillaktivitetene som foregår i regi av korpsbevegelsen. Navn som "Bispehaugen" og Ila Brassband har god klang i korpskretser både i vårt eget land og utenlands. "Divisjonsmusikkens" betydning for utviklingen av musikklivet i byen og landsdelen kan ikke overvurderes. Det er neppe noen tilfeldighet at Norgesmesterskapet i janitsjar de siste årene er lagt til Trondheim!

TKM's opplegg med gruppeundervisning i sang for gutter er med på å skape basis for driften av Nidarosdomens guttekor. Koret hører med blant Trondheims fineste ambassadører når det står fram i media eller gir konserter på sine turneer i inn- og utland. Et interessant samarbeid mellom TMK, TKM og guttekoret er prosjektet "Muterende stemmer", hvor en forsøker å finne ut hvordan gutter best kan fortsette å synge også i stemmeskifteperioden.

Kor fra Trondheim har også deltatt i internasjonale konkurranser. I år var det damekoret "Cantus" som sikret seg førstepriser i den berømte korkonkurransen i Wales. Trondheim kammerkor og flere andre av byens mange gode barne- og voksenkor, har forholdsvis ofte vært på turneer og vært utmerkede representanter for byen. Det samme gjelder selvsagt også flere av byens gode korps.

I de siste årene har Trondheim Symfoniorkester satset både på CD-utgivelser og utstrakt turnevirksomhet og på denne måte gjort en fremragende innsats for å befeste Trondheims posisjon som musikkby både i inn- og utland.

Bevisst satsing på samspill i kammergrupper som virkemiddel i strykeopplæringen ved TKM, ved musikklinjer i videregående skoler og TMK, har blant annet dannet grunnlaget for etableringen av det eminente kammerorkesteret TrondheimSolistene. Deres utenlandsturneer og CD-innspillinger har vakt berettiget oppsikt, og vært med på å plassere Trondheim og Trøndelag på det internasjonale musikk-kartet.

Uten den forholdsvis sterke strykerekutteringen ved opplærings-/utdanningsinstitusjonene, hadde det neppe vært grunnlag for å holde igang tre gode amatørsymfoniorkestre i Trondheim.

Uten det positive samspillet både innad i fagmiljøet og med lokale og sentrale myndigheter, hadde ikke Olavsfestdagene i Trondheim vært en realitet.

Det siste skuddet på "samspillstammen" i Trondheims musikkliv er paraplyorganisasjonen "Musikk -97", som er dannet for å koordinere konsertvirksomheten ved Trondheim by's 1000-års-jubileum. Arbeidet i "Musikk -97" har vist seg å bli så positivt at det nå også satses på å utarbeide en musikkplan for Trondheim kommune.

Med andre ord:

Samspill gir gladelige resultater både for den enkelte og for samfunnet.

SAMSPILL MELLOM MUSIKKLIVET OG MYNDIGHETENE

Samspill er også i høyeste grad stikkordet når en skal ta et tilbakeblikk på det som har skjedd på det organisatoriske og økonomiske plan i den 20-årige oppbygingsperioden.

Uten dette positive samspillet mellom forkjempere fra det musikkfaglige miljøet og myndighetene, hadde det ikke vært mulig å nå de resultater som idag kan registreres.

Ved passeringen av TKM/TMK's 20-års-jubileum er det naturlig å takke for alt godt samarbeid. Takken må først og fremst gå innover i fagmiljøet. Dersom det ikke hadde lyktes å få til et positivt samarbeid på det musikkfaglige planet, ville det vært vanskelig, for ikke å si umulig, å få i stand et fruktbart samarbeid med myndighetene.

Når resultatene har blitt så pass bemerkelsesverdig gode som tilfellet er, må noe av forklaringen være at vi har funnet fram til minst ett felles mål som alle involverte parter har funnet det hensiktsmessig å arbeide fram mot.

Jeg tror at denne fellesnevneren heter MUSIKK FOR ALLE!

Uttrykket fremsto i forbindelse med evalueringen av det omfattende "Samordnet musikkforsøk" (Trondheim, Bjugn, Sandnes, 1974-1981). En av de viktigste målsettingene med dette forsøket var å finne ut om det gjennom utstrakt samarbeid mellom barnehage, grunnskole, videregående skole, musikkskole, fritidsmusikklivet, profesjonelt musikkliv og høyere musikkutdanningsinstitusjoner kunne la seg gjøre å få i stand

best mulig og rimeligst mulig musikkundervisning til flest mulig!

Et av de viktigste virkemidlene som ble utviklet i forsøksperioden var

åpent opptak ved musikkskolen!

Definisjon av åpent opptak ved musikkskolen var at alle som søkte om opptak skulle få elevplass uten å måtte gå gjennom noen form for opptaksprøve. Dersom det ikke var mulig å få plass til alle om høsten, skulle de være garantert plass i løpet av skoleåret, senest ved starten av vårsemesteret i januar.

Dette var på samme tid en tilsynelatende enkel, men samtidig utrolig komplisert reform. Ord som

- demokratisering av musikkundervisningen
- musikkundervisningen ned fra pødestallen
- kan det komme noen talenter ut av "den store grå massen" der det satses på åpent opptak

var brukt i begynnelsen av forsøksperioden. Fra musikk lærerhold ble det naturlig nok stilt kritiske spørsmål til det åpne-opptak-prinsippet. Det ville åpenbart by på nye utfordringer å skulle undervise alle, også de som tilsynelatende hadde beskjedne anlegg, og som kanskje heller ikke var særlig motiverte.

Vi vet nå at åpent opptak etter "Trondheimsmodellen" langt på vei er et anerkjent prinsipp. Det har også vist seg at jo flere som får mulighet til å prøve seg, jo flere talenter dukker det opp. Ja, TKM's Lørdagsskole nærmest tvang seg fram, nettopp på grunn av at en skulle klare å ta seg av de mange talentene!

Myndighetene så selvsagt for seg mulighetene av at det åpne opptaket ville bli en "truende" faktor i budsjettsammenheng. Med utgangspunkt i det åpne opptak-prinsippet ble det nemlig slik at den musikkinteresserte del av befolkningen i kommunen langt på vei "bestemte" dimensjonen på musikkskolens budsjett. Dermed kunne en selvsagt stå overfor det "problemet" at musikkinteressen blant barn og unge, ja, kanskje også blant voksne, "løp løpsk", og at musikkskolebudsjettet dermed også gjorde det samme.

De kommunale myndighetene i Trondheim ble nok ikke så rent lite bekymret etter at forsøksordningen med åpent opptak var satt ut i livet ved TKM. Musikkinteressen økte så kraftig at behovet for nye elevplasser ved musikkskolen i siste halvdel av 1970-årene steg med 5-700 pr år. Følgelig ble det også økte kommunale utgifter. Et viktig prinsipp i Samordnet musikkforsøk var som før nevnt at undervisningen skulle være rimelig, om mulig - helst gratis.

Det åpne opptak-prinsippet viste seg likevel å ha blitt så pass interessant for myndighetene i Trondheim at det ikke var aktuelt å forlate det. Derfor ble forsøksledelsen bedt om å undersøke mulighetene av å få til en ordning med statstilskudd til driften av TKM.

Heldigvis viste det seg at åpent opptak ved forsøksmusikkskolen var interessant nok til at Forsøksrådet og KUD engasjerte seg. Stortingets Kirke- og undervisningskomite fulgte opp, og etter at TKM som første musikkskole i Norge fikk det første statstilskuddsbeløpet i 1978 - kr 50.000 - ble ordningen landsomfattende i 1982. Tilskuddsbeløpet var den gang 5 mill. kroner og gjaldt elever i grunnskolealder.

I løpet av ti-års-perioden har beløpet økt til 67 mill. kroner og er uten tvil en av hovedårsakene til den store veksten som musikkskolebevegelsen i Norge har opplevd.

Sør-Trøndelag fylkeskommune var også med på å redde åpent opptak ved TKM i en periode. Dette gjaldt musikkskoleelever over grunnskolealder som Trondheim kommune ikke så seg forpliktet til å betale for så lenge det ikke var statstilskudd for denne elevgruppen. Ordningen varte noen få år. På det meste var fylkets bevilgning opp mot 0.5 mill. kroner.

Det ble gjort en rekke forsøk på å få andre fylker til å gå inn med lignende tilskuddsordninger. Ingen andre fylker "gjorde likeså". Dermed trakk også S.T. fylke seg ut. Heldigvis ble statstilskuddsordningen på det tidspunkt utvidet til å omfatte elever over grunnskolealder, og denne krisen var dermed over.

Konklusjon:

- * "Folket" (velgerne, skattebetalerne) og myndighetene ønsker å ha et bredt, pulserende musikkliv av god kvalitet på alle nivå.
- * Musikklivet og myndighetene har etter hvert kommet fram til at kommunale musikkskoler er nødvendige blant annet for å sikre tilstrekkelig rekruttering til fritidsmusikklivet, til de høyere musikkutdanningsinstitusjonene og til det profesjonelle musikkliv.
- * Myndighetene synes å verdsette at den musikkskolemodellen som ble utviklet i regi av Samordnet musikkforsøk bygger på utstrakt samarbeid med skoleverket forøvrig, og at det på denne måte er gjort anstrengelser for å nå målsettingen om MUSIKK FOR ALLE på en funksjonell og rasjonell måte.
- * Myndighetene synes å verdsette at fritidsmusikklivet i stadig større og større grad samarbeider med de kommunale musikkskolene om kombinerte stillinger for musikklærere, instruktør og dirigenter. Yrket profesjonaliseres og gis økt status. Arbeidstakerne får ordnede lønns- og pensjonsforhold, og samfunnet får inn de lovbestemte skatter og avgifter.

Kort sagt:

På grunn av det positive samspill mellom representanter for det musikkfaglige miljøet og myndighetene i den 20-årige oppbyggingsperioden, er musikklivet nå i ferd med å bli et bevisst satsingsområde for å sikre et rikt oppvekstmiljø i bygd og by!

Harald Rise
førstemanuensis, seksjonsleder kirkemusikk
Trøndelag musikkonservatorium

KIRKEMUSIKER – YRKE MED TRADISJONER OG FRAMTID!

Da Trondhjems Musikkole ble startet i 1911 var det en **organist** som stod for initiativet og styringen: Oskar Skaug. Det samme var tilfellet da grunnlaget i 1883 ble lagt for det som nå er Norges Musikkhøgskole: Ludvig Mathias og Peter Lindeman startet sin **organistskole**.

Det er neppe tilfeldig at det var nettopp organister som stod for disse viktige begivenhetene i norsk musikkhistorie. Kirkemusikeren er blant de tidligste profesjonelle musikere vi kjenner til, og organistyrket var i lange tider den sikreste – for ikke å si den eneste – veien å slå inn på for den som ønsket å livnære seg som musiker.

I dag er bildet annerledes, selv om det fremdeles er slik at organistmangelen gjør at orgelkandidatene vel er de eneste som så å si er sikret jobb etter endt musikkutdanning. Kirkemusikerstudiet inngår nå i en rikholdig meny av mulige veier å gå for å utdanne seg til profesjonell musiker, og organisten er slett ikke lenger bygdens – eller byens – eneste utdannede musiker.

Den rivende utviklingen i norsk musikkliv og norsk musikkutdanning som har resultert i at vi i dag kan oppvise både imponerende bredde og internasjonalt toppnivå på de fleste instrumenter, har imidlertid ikke på noen måte "løpt fra" den gode gamle organiststanden. Også norsk kirkemusikkliv har gjennomgått en merkbar oppblomstring i løpet av de siste tiår, der utbyggingen av kirkemusikkutdanningen, opprettelse av flere nye heltidsstillinger for kirkemusikere, revisjon av salme- og korallbok og fornyelse i Kirkens liturgier har vært solide vitamininnsprøytninger. Og det er stadig slik at mange av våre fremste komponister, korledere og dirigenter (samt mange musikkskole-/musikkhøgskole-, og noen konservatorierektorer!) har en fortid, for ikke å si nåtid, på orgelkrakken.

TMK er landets nest største utdanningssted for kirkemusikere i Norge. Kirkemusikkseksjonen ved TMK har en rik tradisjon å ivareta, ikke bare gjennom de musikalske skatter vi etter beste evne forsøker å gi de unge orgelspirer del i, men også gjennom arven fra store organistpersonligheter. En av disse er selvsagt Oskar Skaug som er nevnt innledningsvis. Det er også nærliggende å trekke fram den ruvende kirkemusikeren Ludvig Nielsen, som med sitt lange virke både som domorganist, komponist og pedagog stod for opplæring og inspirasjon til flere generasjoner organister. Dernest TMK's første rektor Per Hjort Albertsen, som hadde stor betydning i utformingen av konservatoriet slik vi kjenner det i dag.

Selv om vi kirkemusikere er stolte av vårt yrke og vår tradisjon, og selv om vi synes vi kan slå oss på brystet over mange trekk ved norsk kirkemusikkliv i dag, er det ingen tvil om at vi stadig står overfor mange utfordringer. En av de største, er rekrutteringsproblemet. Det er et stort paradoks at vi med god utdanningskapasitet, med flere heltidsstillinger for kirkemusikere enn noen gang, med en avlønning som tåler

sammenlikning med andre yrker, og – ikke minst – med mulighet for valg "på øverste hylle" i sikre organiststillinger, ikke klarer å fylle etterspørselen på organistmarkedet.

Vi ser også store oppgaver i å få forståelse for nødvendigheten av å fornye orgelparken vår. Restaureringen og gjenoppstillingen av Wagner-orgelet i Nidarosdomen til neste år (?) er selvsagt en begivenhet som vil gi gjenklang i hele den internasjonale orgelverdenen. Men dette er bare et skritt på veien for en helt nødvendig "gjenreising" av Trondheim som et tyngdepunkt i det norske orgellandskapet. Først når Steinmayer-orgelet i Nidarosomen og Sauer-orgelet i Vår Frue Kirke er restaurert, kan vi begynne å sammenlikne oss med andre skandinaviske storbyer når det gjelder orgelkultur, og dermed forståelse for å ivareta tradisjoner og kulturskatter som det er vår plikt å bevare for kommende musikergenerasjoner.

TMK's kirkemusikkseksjon ønsker tillykke med jubileet, og vi gleder oss over å kunne forsette å holde i hevd våre sterke tradisjoner som kirkemusikkutdanningsinstitusjon.

Harry Rishaug:
Rektor Trøndelag musikkonservatorium

DRØMMEN OM "TRONDHJEMS MUSIKALSKE LYCÉUM"

Det vil være galt å hevde at tiden før 1973 var en "mørk fortid" i norsk musikkopplæring. Tvert imot kan det hevdes at en god del av det som foregikk på 60-tallet kom til å legge premisser for den betydelige utviklingen som startet i 70-årene. For Trondheims del var musikkopplæringen utenom grunnskolens og gymnasenes obligatoriske musikktimer, i stor grad overlatt til et marked der privatpraktiserende pedagoger og profesjonelle musikere ble oppsøkt av de mest engasjerte og ressurssterke elever.

Her i byen var Trondhjem Musikskole en viktig institusjon. Mange musikkinteresserte barn og unge frekventerte gjennom årene lokalene på Bakklandet, bl.a. Arve Tellefsen – og uten sammenligning forøvrig – undertegnede! Trondhjem Musikskole hadde fra 1970, med utgangspunkt i Stortingets nylig vedtatte "Lov om tilskudd til private skoler" igangsatt en konservatorieavdeling med faglærerlinje, en musikkpedagogisk linje og en kirkemusikklinje. Den sistnevnte hadde i realiteten vært i gang fra 1947 med Ludvig Nielsen som hovedlærer.

I festskriftet for Trondhjem Musikskoles 50-års jubileum gav daværende lærer – senere musikkonservatorierektor – Per Hjort Albertsen, uttrykk for at musikkskolen var et svar på tollkasserer Schults 100 år gamle drøm om opprettelsen av "Trondhjems musikalske lyceum" – "en fast og selvstendig understøttelses- og pleieanstalt for den fri dyrkelse av tonekunsten i Trondhjem og Omegn". Ifølge Albertsen var Schults drøm et "musikkens hus" med foredragssaler, bibliotek, øvelsesrom og en stor konsertsal. Albertsen mente som Schults at realiseringen av drømmen nok lå langt inn i framtiden. I sitt testament skrev Schults "den kan maaske fordre menneskealdre".

Stifteren av Trondhjem Musikskole, organisten Oskar Skaug, hadde på sin side allerede i 1937 ment at den daværende musikkskolen fullt ut måtte kunne sies å innfri Schults intensjoner.

I 1971 la imidlertid Werner-utvalget fram en innstilling der de foreslo oppretting av en musikkskole og et konservatorium som videreføring av den tidligere private musikkskolen. Trondhjem Musikskole hadde på sitt meste hatt nær 800 elever med tilbud på en rekke instrument og i sang, og også utdannet organister. Likevel ble etableringen av Trondheim kommunale musikkskole og Trøndelag musikkonservatorium den 3. september 1973 opptakten til en ny æra. Trondheim kommune, fylkeskommunene i Sør- og Nord-Trøndelag og staten var nå medspillere i finansiering av konservatoriet, mens kommunen tok ansvar for driften av musikkskolen. Det ble nærmest over natten skapt et kontinuerlig opplærings- og utdanningstilbud i offentlig regi fra grunnopplæring i musikkskolen til yrkesrettede studier ved konservatoriet.

I 1993 vil vel mange mene at Schults drøm er realisert. Med plasseringen av Trøndelag musikkonservatorium, Trondheim kommunale musikkskole og Trondheim Symfonior-

kester i Olavskvartalet, har Trondheim fått sin kulturelle storstue med konsertsalen Olavshallen som det fysiske midtpunkt. I kvartalet finner en bibliotek, øverom, undervisningsrom og konsertsaler slik som Schults hadde sett for seg i sine vyer om framtiden.

Avgjørende betydning for utviklingen fram mot dette fikk Samordnet musikkforsøk som ble igangsatt i 1974, et forsøk der de to skolene deltok som sentrale medspillere, og der utviklingen av en faglig og ideologisk gjennomdrøftet musikkskolemodell kom til å bli hovedprosjektet. Musikkforsøket, som varte fram til 1981, var det mest omfattende og langvarige forsøk en hadde hatt i skolen på musikkfeltet. Det bygde på et samarbeid mellom alle ansvarlige instanser innenfor det offentlige skole og utdanningssystemet, og både forsøksutvalgets sammensetning og forsøkets mange prosjekter bar preg av målformuleringen "fra førskole til universitet".

I den perioden forsøket varte utgjorde forsøksutvalget sammen med prosjektledelsen i forsøket, en meget bredt sammensatt og høyt kvalifisert referansegruppe for Forsøksrådet, departementet og Stortinget i tenkningen omkring den videre utvikling av norsk musikkopplæring. Helt spesielt kom oppbyggingen av Trondheim kommunale musikkskole til å stå i sentrum av debatten, dels på grunn av den sentrale posisjon denne skolen fikk i det byggverk en tok sikte på å reise, og dels fordi den kolossale interesse for musikkskoleundervisning fra befolkningen i Trondheim umiddelbart reiste en debatt omkring de tradisjonelle kriteriene for å stenge søkere ute.

Konklusjonen på denne debatten var klar: Det fins ikke holdbare argumenter, verken faglig eller politisk, for å utelukke barn og ungdom fra musikkundervisning i offentlig regi. Alle mennesker har musikalske potensialer som kan utvikles, og alle har rett til å gis mulighet til veiledning og stimulans i denne utviklingen på linje med opplæring i andre vesentlige fag i skolen.

Denne erkjennelsen var trolig en av de viktigste konklusjoner i Samordnet musikkforsøk, og har senere fått banebrytende betydning for den musikkskoleideologi som er skapt i Norge. De ressursmessige konsekvenser av det åpne opptak førte til at forsøksutvalget tidlig så nødvendigheten av å sette betydelige midler inn i utviklingen av gruppeundervisning i vokal og instrumentalopplæringen gjennom materiellproduksjon og etterutdanning av lærere. Grunnskolen måtte også bedre sin innsats gjennom å styrke det allmenne musikkfaget og gi tilbud i estetiske valgfag, deriblant musikk. Dessuten tvang tidlig spørsmålet om statsstøtte til musikkskoleundervisningen – på lik linje med støtten til grunnskolen – seg fram som en forutsetning for realisering av "det åpne opptak". Allerede i 1978 fikk forsøket Stortingets kirke og undervisningskomité med på den første statsstøtte til musikkskoleundervisning med et beløp på kr 50.000.

Det er et beklagelig faktum at nettopp i jubileumsåret 1993 er prinsippet om det åpne opptak ved Trondheim kommunale musikkskole for første gang siden 1975 blitt brutt. I år står flere hundre søkere på ventelister uten å kunne gis forventninger om å bli tatt opp i løpet av året.

Skal en i ettertid vurdere de viktigste resultatene av Samordnet musikkforsøk, kan dette kort formuleres slik:

- utviklingen av en musikk-skole-modell som har hatt banebrytende betydning for den faglige tilrettelegging og det ideologiske grunnlag for utviklingen av musikk-skolene i Norge, dessuten for tenkningen omkring samordning av musikk-skole, grunnskole og de frivillige musikkaktivitetene. Gjennom forsøket kom bl.a. statsstøtteordningen for musikk-skolene i Norge i gang, "samordnet kommunal musikkopplæring" ble lagt til grunn for musikkapitlet i Mønsterplanen, og gruppeundervisning som undervisningsform utviklet til en mer anerkjent grunnopplæringsmetode i musikk-skolene enn tidligere.
- grunnlaget ble lagt for etableringen av en musikklinje etter modell av tilsvarende tilbud i Sandnes, der en tidligere hadde utprøvd en praktisk rettet linje i videregående skole (gymnas).
- en fikk erfaringer med et omfattende samarbeid mellom aktuelle skoleslag som hadde med musikkfaget å gjøre, både gjennom forsøksutvalget og de mange prosjekter som i tillegg involverte organisasjoner i det frivillige musikkliv og de profesjonelle utøverinstitusjonene.

Mange av de innstillinger som er utarbeidet og utviklingsprosjekter som er igangsatt etter at Samordnet musikkforsøk ble avsluttet i 1983, bygger på erfaringer som ble gjort i forsøksperioden. Det er grunn til å hevde at den grundige analyse og debatt som ble muliggjort gjennom hele den 7-år lange forsøksperioden har hatt betydning for at utviklingen fram til nå generelt må karakteriseres som meget positiv. Satsingen på musikkopplæring og -utdanning, men også på profesjonell utøvende virksomhet har hittil i 80- og 90-årene vært med på å gjøre musikksektoren til et betydelig offentlig vekstområde.

I Trondheim by har en fram til 1993 også hatt en bemerkelsesverdig utvikling innenfor musikksektoren. Bystyrets vedtak om plassering av musikk-skolen, konservatoriet og Trondheim symfoniorkester i Olavskvartalet innebar et kulturelt og økonomisk krafttak som neppe ville vært mulig uten fokuseringen på musikk-institusjonene i forsøksperioden, og uten at de involverte institusjonene tidligere hadde etablert et nært samarbeid. Gjennom dette samarbeidet ble representantene for institusjonene bedre i stand til å "tale med én røst", og ut fra en felles grunnlagstenkning argumentere for de muligheter som lå i samlokaliseringen i Olavskvartalet.

Allerede ved innflyttingen i Olavskvartalet høsten 1989 måtte de fleste erkjenne at den økonomiske utvikling i Trondheim kommune neppe ville gjort et tilsvarende vedtak mulig bare et halvår senere. Etter innflyttingen har en imidlertid ved de tre institusjonene i økende grad opplevd samlokaliseringen som riktig, og at det ligger store utviklingsmuligheter i dette miljøet. Musikk-skolen har i disse årene klart å få igang sin "lørdagsskole", der elever med særlig interesse og forutsetning for musikkutøving gis et fordypningstilbud. Symfoniorkesteret bygges stadig ut med nye stillinger. Konservatoriet har de to siste år utvidet sin virksomhet betydelig. Det er tale om over 60% økning i antall studieplasser, flere nye stillinger og tilleggslokaler i Krambugt 12. For øyeblikket arbeider skolens ledelse med planer om leie av de tre øverste etasjene i Kjøpmannsgt. 42, tidligere "Avant Garden" – og har håp om at dette skal kunne lykkes.

I forbindelse med Trondheim bys 1000-års jubileum i 1997, har samtlige musikk-institusjoner og -organisasjoner i Trondheim gått sammen i gruppen "Musikk '97". Selv om målet i første rekke er å samordne langtidsplaner for virksomheten i jubileumsåret, har etter hvert arbeidet med en musikkplan for Trondheim blitt et sentralt tema. På mange måter er ringen dermed sluttet fra forsøksutvalget, og forhåpentligvis er det innledet en ny æra for utvikling av byens musikkliv.

Umiddelbart før høstens jubileumsfeiring må det kunne fastslås at forholdene ligger godt til rette for å skape "Trondhjems musikalske lycéeum" , og dermed realisere Schults drøm fra 130 år tilbake. Mer en det, gjennom det bredt anlagte samarbeid mellom alle parter i musikklivet vil det kunne skapes en utvikling som går langt ut over det noen kunne forestille seg for noen generasjoner siden.

Effekten av satsingen en har gjort i Trondheim begynner allerede å vise seg. Enkeltpersoner og grupper fra andre steder i Norge, men også fra våre naboland og andre land i Europa oppsøker Trondheim for å studere "Trondheims-modellen". Samtidig turnerer en "avlegger" av musikkmiljøet i Olavskvartalet – TrondheimSolistene – kloden rundt og utgir CD-er som høster internasjonal anerkjennelse og priser. De tre musikkfestivalene i Trondheim: Olavsdagene, Ringve internasjonale sommerkurs og Musikkfestdagene har gått sammen i en ny og forsterket organisasjon: "Olavsfestdagene i Trondheim".

Det er imidlertid skjær i sjøen. Den "gode sirkel" som er skapt fra bunn til topp i den lokale – og nasjonale – musikkopplæringen har fortsatt sine mangler og svakheter. Intensjonen med dette debattheftet er å peke på noen av disse, drøfte dem fra forskjellige vinkler, og peke på mulighetene for og konsekvensene av å styrke og videreutvikle sirkelen.

Harry Rishaug
rektor Trøndelag musikkonservatorium

FRA FORSØK TIL FORBILDE...

Få, om noen, av de som kjenner norsk musikkliv vil betvile Trondheim kommunale musikkskoles posisjon som "flaggskip" for musikkskoleutbyggingen i Norge. Verken ideologiske klargjøringer eller faglige nyvinninger har imidlertid kommet "rekende på en fjøl". All utvikling innenfor kultursektoren er personavhengig, både av enkelt-personer i front og av grupper av mennesker som er i stand til, og villig til å dra lasset i samme retning.

I oppbyggingen av Trondheim kommunale musikkskole har rektor Kåre Opdal stått sentralt. Han vil nok selv ønske å nedtone sin egen betydning i denne sammenheng, men de velfortjente priser og utmerkelser han har fått de senere år har vel i klartekst vært uttrykk for verdien av hans innsats både på lokalplanet og nasjonalt for utviklingen av den offentlige musikkopplæringen.

Selvsagt har ikke Kåre Opdal vært alene. Kanskje har en av hans aller fremste egenskaper vært å velge ut gode medarbeidere, for deretter å utfordre dem maksimalt på det de er best i. Også hans usvikelige tro på samarbeid som grunnlag for all positiv utvikling har gjennom disse årene vist seg å være en riktig tilnærmingstype, og har i stor grad funnet gjenklang blant alle aktuelle samarbeidspartnere i Trondheims politiske miljø og i musikklivet.

I vurderingen av den utvikling Trondheim kommunale musikkskole har hatt, må en ta i betraktning forhistorien både med Trondhjem Musikkskole og den omfattende privatpraktiserende opplæring som foregikk i Trondheim opp mot 1970-årene. Werner-utvalgets innstilling var også et betydelig dokument, der en rekke viktige prinsipper ble skissert – bl.a. samarbeidet mellom musikkskole og grunnskole. Dette utvalget antydte også en dimensjonering av musikkskolen som i dag synes svært realistisk og ønskelig – 4.000 elever.

Kåre Opdals bakgrunn fra forsøkene i Sandnes på slutten av 60-tallet var også viktig for det som senere kom til å skje i Trondheim. Han brakte med seg mange gode og – ikke minst – enkelte dårlige erfaringer derifra, noe som gav en god plattform for Samordnet musikkforsøk da dette startet opp i 1974.

Musikkskolemodellen som ble utviklet i forsøksperioden er inngående beskrevet tidligere, og også omtalt i andre artikler i denne samlingen. Ved siden av de grunnleggende faglige krav til undervisningen på alle nivå, er prinsippet om "det åpne opptak" selve fundamentet i tenkningen. Egentlig er dette konsekvensen av å betrakte vokal- og instrumental opplæring som en menneskerett på lik linje med retten til opplæring i andre sentrale fag i den obligatoriske skole. Med et slikt perspektiv har en i realiteten tatt til seg Mønsterplanens ideologiske tenkning på et fagområde som tradisjonelt har vært elitært og dermed ekskluderende for store grupper av befolkningen.

I norsk politisk og økonomisk virkelighet har det imidlertid vist seg at det hittil ikke har vært mulig å få det toale gjennombrudd for ideologien. Bl.a. har det i de fleste kommuner vist seg økonomisk umulig å få aksept for musikkskole uten skolepenger, og for Trondheim kommunes del stanger en opp i det "tak" på kr 1.600 som settes i regelverket for statsstøtteordningen. Selv om det fins en god friplassordning, er det liten tvil om at et slikt nivå på skolepengene – kombinert med et meget høyt gruppegjennomsnitt – resulterer i at enkelte foreldre ikke søker sine barn inn i musikkskolen.

Til tross for dette har Trondheim kommunale musikkskole etter at det åpne opptak som prinsipp ble innført i 1976, klart den vanskelige balansegangen det har vært å gi et fullverdig faglig tilbud og samtidig utnytte tilgjengelige ressurser optimalt. Dette riktig nok gjennom en innsats ut over det som normalt kan forventes av staben ved en offentlig skole. Når prinsippet om det åpne opptak gjennom så mange år er gjennomført i Trondheim har det selvsagt hatt med stor politisk forståelse og respekt for det arbeidet som er gjort ved musikkskolen, ikke minst de faglige resultater som er oppnådd på tross av stramme ressursrammer.

Inneværende år har musikkskolen for første gang siden 1976 ikke fått økonomiske rammebetingelser som har gjort det åpne opptak mulig.

Sett fra konservatoriets side – og fra et nasjonalt musikkutdanningsperspektiv – er dette meget urovekkende. Det kan ikke herske tvil om at det som skjer i Trondheim må tillegges ekstra stor betydning som signaleffekt for den nasjonale musikkskoleutbyggingen.

Det er ikke bare på nasjonalt plan et brudd på utviklingen av "Trondheims-modellen" vil bli registrert. De senere år har en etter besøk av flere utenlandske delegasjoner fått en økende internasjonal interesse for den måten musikkopplæringen i Trondheim er bygd opp, bl.a. fra en nasjonal plankomité for strukturering av den offentlige musikkopplæringen i Storbritannia. Den internasjonale suksess som kammerorkesteret TrondheimSolistene har opplevd den siste tiden må også i vesentlig grad tilskrives det faglige grunnlag mange av disse utøverne har fått gjennom Trondheim kommunale musikkskoles lørdagsskole, og den oppfølging konservatoriet og Norges musikkhøgskole med et slikt utgangspunkt har kunnet gi.

Ved Trøndelag musikkonservatorium er vi svært bekymret for den videre utvikling for vår "store lillebror" – Trondheim kommunale musikkskole. Mens konservatoriet til nå har registrert en stadig økning i antall søkere og et stadig høyere musikkfaglige nivå blant disse, frykter vi at begrensinger i musikkskoletilbudet på sikt vil svekke denne positive utviklingen. Det åpne opptak i musikkskolen har medført at alle med forutsetninger for en yrkesframtid som musiker eller vokal-/instrumentalpedagog har fått en mulighet til å prøve ut sine evner i et trygt og faglig stimulerende miljø. En musikkskole som direkte eller indirekte avviser søkere, vil med sikkerhet også stenge ut de med spesielle forutsetninger for musikkutøving.

Ingen betviler Trondheim kommunes ytterst vanskelige økonomisk situasjon i musikkskolens jubileumsår. Nettopp i en slik tid er det imidlertid mer enn noen gang

viktig å debattere konsekvensene av nedskjæringer på musikkskolens budsjett, og hva som står på spill dersom det åpne opptak ikke snarest blir gjennomført.

Min overbevisning er at musikkskoletilbudet både i forhold til de frivillige musikk-aktiviteter i kor, korps, orkestre og band – og ovenfor den enkelte interesserte søker – er en av de beste investeringer en i Trondheim kommune kan gjøre i et positivt oppvekstmiljø for barn og ungdom i byen. Mer enn noen sinne kaller vår tid på å ta vare på og videreutvikle slike tiltak. Det vil også kunne være med på å gi innbyggerne tro på at også vi i Trondheim kan være i framste rekke på enkelte områder, og i så måte gi en inspirasjon til innsats og nytenkning som åpenbart trengs i denne byen i årene som kommer.

Sett ut fra et helhetlig lokalt perspektiv bør den økonomiske uttelling for Trondheim kommune i denne sammenheng veies opp i mot de store statlige midler som kanaliseres til byen som en konsekvens av musikkskolevirksomheten. Dette vil i tillegg til statsstøtten til musikkskolen, være støtte til videregående skolars musikklinjer, til musikkutdanningen ved lærerhøgskole, konservatorium og universitet, og til de profesjonelle utøverinstitusjonene. En nedbygging av "grunnmuren" Trondheim kommunale musikkskole vil for oss andre svekke argumentene ovenfor staten i videre utbygging av våre tilbud. Mitt ønske vil være at politikerne i Trondheim fram mot 1000-års jubileet i 1997 setter seg det mål å nå Wernerutvalgets prognose på 4.000 musikkskoleelever. Da vil Trondheim fortsatt kunne framstå som et av de nasjonale tyngdepunkt i norsk musikkopplæring og -utdanning.

Harry Rishaug
Rektor Trøndelag musikkonservatorium

TRØNDELAG MUSIKKONSERVATORIUM – QUO VADIS?

Hele det norske skole- og utdanningssystem er i støpeskjeen. Seks-åringene skal inn i skolen, skoledagen i grunnskolen utvides, grunn- og videregående skole skal samordnes bedre enn tidligere, videregående skole reformeres og høgskolesystemet organiseres i nye enheter.

I tillegg til å redusere antall regionale høgschooler fra 98 til 26 nye institusjoner har Stortinget bestemt at universiteter og høgschooler fra 1994 skal få en felles lov. Det såkalte "Bernt-utvalget" la i sommer fram sin innstilling "Lov og rett i Norgesnett".

Statsråd Gudmund Hernes skal ha all ære for de initiativ som er tatt for å få en gjennomgripende omstrukturering av norsk skole og utdanning. De omstillinger som er på gang er imidlertid usedvanlig omfattende, og vil måtte skje på svært kort tid. Den en derfor kan frykte er at det i løpet av prosessen vil kunne inntre tretthetsperioder og forekomme "arbeidsuhell" blant de ansvarlige som gir løsninger ingen hadde ønsket seg.

Omorganiseringen av høgskolesystemet har så langt ført til at en her i Trondheim vil få "Høgskolen i Sør-Trøndelag" realisert fra 1. august 1994. Dermed vil de tidligere 8 regionale høgschoolene bli oppløst til fordel for en ny høgschool med 5 avdelinger. For konservatoriets del har departementet bestemt at skolen skal utgjøre "Avdeling for musikkfaglig utdanning". Det er imidlertid tatt forbehold om den endelige vurdering av tre utredninger om de kunstfaglige utdanninger i Oslo, Bergen og Trondheim som nå er ute på høring. Utredningen for Trondheim har som sitt prioriterte forslag at konservatoriet og kunstakademiet tilknyttes Universitetet i Trondheim innenfor et nyopprettet kunstfaglig senter.

Uansett endelige løsninger, står konservatoriet ovenfor betydelige omstillinger. Det er i denne sammenheng en rekke uavklarte forhold, og for konservatoriet kan en peke på bl.a. følgende problemstillinger som påkaller videre analyse og debatt:

- * Vil TMK fortsatt være en institusjon innenfor det regionale system, eller blir en framtidig tilknytning til universitetssektoren slik det er foreslått i utredningen om kunstfaglig utdanning i Trondheim.
- * Hvordan vil eventuelt modellen for kunstfaglig utdanning kunne realiseres uavhengig av overordnet tilknytning til universitet eller høgschool?
- * Hvordan blir den nye styringsstrukturen i forhold til konservatorieutdanningen? Blir det økt grad av sentralstyring? Vil en oppleve et faglig "skinndemokrati"? Dersom lovutvalgets forslag til styringsmodell går igjennom uten varianter, vil en da risikere at konservatorieutdanningen i større grad enn i dag "usynliggjøres"?
- * Dersom TMK forblir innenfor regional sektor, hvordan vil forholdet mellom TMKs musikkutdanning og lærerhøgskolens musikkutdanning bli?

Dette er bare noen av de spørsmål som reiser seg på dette stadium i prosessen. Jeg vil i det følgende komme med en del foreløpige og høyst personlige synspunkter.

Tilknytning til universitet eller regional høgskole.

Tar en utgangspunkt i det foreliggende lovutkast for universitet og høgskoler: "Lov og rett i Norgesnett", vil det bli små forskjeller i struktur mellom universitetene og de nye høgskolene. Etter alt å dømme vil det kunne bli en betydelig mer sentralisert styring enn det som er i regional sektor i dag. De nåværende høgskolene er relativt selvstendige enheter.

Mange betrakter det som nå skjer som en opprydding i høgre utdanning, der universitetenes profil som forskningsinstitusjoner og studiesteder på høyeste fagteoretiske nivå skal styrkes, mens de regionale skolene skal befestes som grunnutdannings- og profesjonsutdanningsinstitusjoner. Et i og for seg fullt ut akseptabelt argument for fortsatt å opprettholde to sektorer i høgre utdanning.

For konservatoriet har tilknytningen til det regionale system i Sør-Trøndelag til nå vært uten problemer. I og med at de øvrige konservatoriene også har hatt den samme regionale tilknytning, har den nasjonale kommunikasjon og samordning mellom disse seks skolene vært forbilledlig.

Dersom Trøndelag musikkonservatorium i framtiden skulle bli tilknyttet universitetet som del av et kunstfaglig senter, vil dette nok kunne bety problemer for dialogen med de øvrige konservatoriene. Selv om det er grunn til å regne med at det nasjonale fagråd i musikk vil komme til å spille en langt større rolle enn i dag, innebærer en eventuell universitetstilknytning et visst usikkerhetsmoment når det gjelder konservatoriene som et eget "Norgesnett" innenfor musikkutdanningen.

I denne sammenheng må det imidlertid pekes på at konservatoriet i Bergen er foreslått som et "Grieg-akademi" med en tilsvarende organisering innenfor universitetet. Dersom Grieg-akademiet blir realisert vil en i alle fall møte denne problemstillingen.

På dette tidspunkt er det ikke mulig å foreta en tilstrekkelig begrunnet avveining mellom fordeler og ulemper med en eventuell tilknytning til Universitetet i Trondheim. Høringsresultatene av den kunstfaglige utredningen, og da spesielt fra universitetsmiljøet vil kunne bli utslagsgivende for utviklingen videre.

Ved Trøndelag musikkonservatorium er det i alle fall et ønske om å styrke samarbeid mellom vår institusjon og de øvrige kunstfaglige utdanninger i Trondheim. Mest nærliggende er samarbeidet med universitets musikkvitenskapelige institutt, det nye instituttet for gregorianikk og Rådet for folkemusikk og folkedans. Et samarbeidet med Institutt for drama, film og teater, Kunstakademiet og NTHs institutt Form og farge er imidlertid også interessant og vil være faglig utfordrende.

Personlig tror jeg ikke et tverrfaglig, prosjektorientert arbeid av vesentlig omfang og betydning vil kunne finne sted uten at det opprettes et koordinerende sekretariat med

visse økonomiske ressurser til relevante prosjekter. Dette bør skje uavhengig av om Trøndelag musikkonservatorium er tilknyttet Høgskolen i Sør-Trøndelag eller Universitetet i Trondheim.

Styringsstrukturen på avdelingsnivå

Lovutvalgets innstilling foreslår en ensartet styringsstruktur for universiteter og høyskoler. Modellen bygger på prinsippet om delt ledelse, dvs at det både på sentralt nivå og på avdelingsnivå er en ansvarsfordeling mellom valgt rektor/avdelingsrådsleder og direktør/avdelingsdirektør. Intensjonen er at den valgte faglige leder på denne måten skal kunne bruke mest mulig av sin tid til faglige spørsmål, mens den administrative leder/direktøren har ansvar for den administrative del, økonomi og personalsaker.

Mitt personlige syn er at et slikt skille ikke gir den beste ledelsesstruktur for profesjonsutdanningene. Det vil være den fast ansatte leder som forvalter kontinuiteten og profesjonaliseringen av lederfunksjonen, mens den valgte faglige leder gjennom sin(e) åremålsperiode(r) alltid vil måtte velge mellom å disponere tid til opprettholdelse av egen faglige kompetanse og å være faglig leder.

I de vitenskapelige miljøene kan også forskerens frie stilling og selvråderett være et argument for den ledelsesstruktur som er valgt. Det kan imidlertid ikke stikkes under en stol at delt ledelse har sin pris, og i mange miljøer har skapt styringsmessige problemer med konflikter en burde vært foruten.

For profesjonsutdanninger, slik som konservatorieutdanningen, og dermed på avdelingsnivå for de nye høyskolene, vil denne strukturen være meget betenkelig. Delt ledelse vil kunne føre til at sentralledelsen i en rekke tilfeller kan få en utilsiktet innflytelse på faglige spørsmål som i dag fullt ut avklares på "avdelingsnivået".

Hernes-utvalgets innstilling og Stortingsmelding nr 40 "Om høgre utdanning" peker begge på at små og faglig spredte enheter (som f.eks konservatoriene) bør kunne ha en samlet faglig-administrativ ledelse. I lovutvalget innstilling har en ikke gått inn på noen unntak av den skisserte norm, men det er å håpe at en i den endelige utforming av loven gir høyskolestyrene valgmuligheter når det gjelder ledelsesformen på avdelingsnivået.

Konservatorieutdanningen og lærerutdanningen

I tilknytning til den endelige avdelingsinndelingen har departementet tilføyd at det "må skje en avklaring mellom avdelingen for musikkfaglig avdeling og avdelingen for lærerutdanning når det gjelder faglærerutdanningen i musikk." Departementet viser i den sammenheng til det sterke musikkfaglige miljøet ved konservatoriet, og at dette bør kunne trekkes inn i arbeidet med å utvide musikktilbudet som del av vanlig lærerutdanning.

Det har gjennom hele utredningsperioden for omorganiseringen av høyskolesystemet vært en debatt om forholdene mellom lærerhøyskolenes musikktilbud og den musikkutdanning som foregår ved konservatoriene. Sett fra departementet har en konstatert

at begge institusjonene gir musikkutdanning, og en har dermed forutsatt at en her har fellesnevnerne som gjør faglig samordning naturlig.

En nærmere analyse av de utdanningstilbud som gis ved de to skolene vil imidlertid klart vise at en har med to svært ulike typer musikkutdanning å gjøre. Mens konservatorieutdanningen, både når en utdanner musikere og pedagoger alltid bygger på **spesialisten**, dvs musikeren, må musikkfaget innenfor allmennlærerutdanningen tilrettelegges for **generalisten**, dvs allmennlæreren som har musikk som et av mange fag, og som ikke kan forutsettes å ha et høyt utøvende nivå ved opptak til studiet.

Slik studiene er lagt opp ved konservatoriet er metodikk og pedagogisk teori vesentlig forskjellig for studentene på konservatoriet og lærerhøgskolen. Ved andre konservatorier, slik som Nordnorsk musikkonservatorium i Tromsø, har en imidlertid tradisjoner med en mer grunnskolerettet profilering av faglærerutdanningen, og vil derfor i større grad kunne samordne deler av sitt studieopplegg med lærerutdanningen.

Tilnærmingen til faget er imidlertid forskjellig, og det er generelt grunn til å advare mot en organisatorisk integrering av de to utdanningene. Musikkutdanning for allmennlærere og faglærere innenfor en felles avdeling ville kunne føre til en svekking av begge utdanningenes egenart.

Også i Trondheim er det opplagt muligheter for *samarbeid* mellom lærerutdanningen og faglærerutdanningen, gjennom f.eks. øvingsundervisning der klasselærer og faglærer arbeider sammen i to-lærersystem, eller i fellesprosjekter for studentene der studenter fra allmennlærerutdanningen kan delta sammen med konservatoriestudenter.

Den offentlige musikkopplæring i Norge er i ferd med å få internasjonal anerkjennelse for måten den er strukturert på. En av de grunnleggende tanker er nettopp at de ulike lærergruppene i grunnskole og musikkskole skal samarbeide, og at disse igjen relaterer sitt arbeid til musikklivet omkring skolene. Skal Mønsterplanens intensjoner om en samordnet kommunal musikkopplæring realiseres, vil det behøves lærere med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse for å gi et tilstrekkelig variert og kvalitativt godt nok musikkopplæringstilbud.

I den pågående omorganiseringsprosess bør det derfor være et viktig mål å sikre den musikkfaglige integriteten både i forhold til faglærer- og allmennlærerutdanning. Mer enn til nå bør forholdene legges til rette for en utdanning av allmennlærere og faglærere med innsikt og erfaring i det å samarbeide med andre. Et "tvangsekteskap" mellom disse to utdanninger vil derfor kunne "vanne ut" begge, og være til skade for den faglige profilering. Et samarbeid på likeverdige premisser vil imidlertid være framtidsrettet og utviklende for begge parter, og til nytte for norsk musikkundervisning.

Liv Sandven Rødland.
Formann i Trondheim kommunale musikkskoles utvalg

20-ÅRS-JUBILEUM!

Når jeg tenker på TKM, fylles jeg med glede. Det er med rette blitt sagt at musikkskolen er Trondheim kommunes flaggskip.

Etterhvert er det blitt mange barn som har fått sin første innføring i musikkens verden nettopp gjennom TKM's undervisning. Vi vet hvilken stor betydning musikk kan ha i våre liv, og elevene har fått oppleve dette på musikkskolen gjennom arbeid med eget instrument og gjennom felleskapsopplevelser på opptredener og konserter. I løpet av disse 20-årene, er det også flere elever som har fått utvikle sine helt spesielle anlegg, til glede for seg selv og for oss som kan nyte godt av deres musikkutøvelse.

TKM's hovedmål er best og rimligst mulig musikkundervisning til flest mulig barn og ungdom i Trondheim kommune. Musikkskolens ledelse har ivare tatt dette på en glimrende måte. Rektor Kåre Opdal fortjener honnør fordi han gjennom TKM's 20-årige historie, aldri har mistet dette målet av syne, samme hvor vanskelig den økonomiske situasjonen har sett ut.

I dag har TKM ca 3000 elever, og er landets største musikkskole. Den er også en foregangsskole. Mange av de ideer og prosjekter som er utviklet ved TKM, har vært mønster for de andre musikk-skolene vi etterhvert har fått i landet vårt.

Men i jubileumsåret står det dessverre alt for mange søkere på venteliste som følge av innsparinger på budsjettet. Dette kan bli en engangs foreteelse hvis Trondheim Bystyre tar på alvor musikk-skolens behov for åpent opptak, altså at alle som søker skal få komme inn. Skal den kommunale musikkskole virkelig være for alle, må det skje.

Det er mange argumenter for at dette vil være god politikk i dagens Trondheim. Jeg kan bare nevne det forebyggende arbeid blant barn og unge som drives gjennom musikk-skolens arbeid. Ved siden av den vanlige undervisningen av enkelt-elever, når TKM ut til mange ved sitt samarbeid med byens kor, korps og orkestre, og ikke minst ved sitt engasjement i grunnskolen. TKM er med på å skape et positivt skole- og lokalmiljø. Et trygt miljø er stimulerende for det enkelte barns kreative evner.

Byen vår er avhengig av mennesker som er kreative og skapende. Trondheim trenger TKM og TMK. Lykke til med jubileumsfeiringen.

Åge Røe

Lærerrådsformann Trondheim kommunale musikkskole

MUSIKK FOR ALLE

20 år er gått siden starten av et meget fruktbart samarbeid mellom TKM og TMK-T. Sett fra lærerens synspunkt har det på mange måter vært en lang og kronglete vei å komme hit hvor vi står i dag.

Nesten hver høst har vi måttet kjempe for våre arbeidsplasser, og for å få nok bevilgninger til å drive musikkskolen slik vi ønsker det. Det er først i de senere år at de fleste av lærerne har fått faste stillinger.

Da vi flyttet inn i nye lokaler for noen år siden fikk vi en unik sjanse til å utvikle og styrke musikkundervisningen. Det å ha musikkskolen, konservatoriet og symfoniorkestret under samme tak, gjorde det mye lettere å samarbeide. Tenk bare på hvor mye enklere det ble å skaffe vikarer og øvingslærere. Fine lokaler gir gode muligheter for lærerne til undervisning, øving og kontorbruk når det trengs.

Det har også skjedd en utvikling når det gjelder hvilken type stillinger som er tilgjengelig for musikkskolelæreren. Gjennom utstrakt samarbeid med grunnskolen, (bl.a. positivt skolemiljø) og det frivillige musikkliv (kor, korps og orkestre) har det gitt åpning for større kombinerte stillinger. Det igjen får betydning for mer ordnede økonomiske forhold. Dette gir oss flere ben å stå på, og sikrer samtidig en stabil lærerstab. Flere enn før tar pedagogisk utdanning, og ønsker seg fast jobb i musikkskolen. Samtidig øker etterspørselen etter tjenester musikkskolen kan gi, ventelistene blir bare lengre og lengre. Det paradoksale er da at de kommunale myndighetene så seg nødt til å skjære så kraftig ned på 93-budsjettet at det åpne opptaket ble brutt.

Jeg tror denne nedskjæringen kan få drastiske følger for musikkskolen. Det er grenser for hvor langt brukerne vil strekke sin tålmodighet på venteliste. Dessuten skaper det store problemer for korpsene som melder alle sine medlemmer kollektivt inn i musikkskolen og hvor kanskje halvparten får plass. Følgene kan bli at korpsene melder ut alle sine medlemmer, for de må jo organisere undervisningen i egen regi allikevel.

Jeg har et sterkt ønske om at det i nær framtid finnes en løsning, hvor de lokale myndighetene igjen øker sine bevilgninger til TKM, slik at "kommunens flaggskip" får mulighet til å bli drevet slik det helst bør, nemlig med åpent opptak og senket gruppegjennomsnitt!

Dagfinn Sakshaug
Fylkesrådmann i Nord-Trøndelag
Styreleder Stiftelsen TMK-T

***HILSEN TIL TRØNDERSK MUSIKKUTDANNING
– 20 ÅR MED FAGLIG UNDERVISNING.***

Undertegnede betrakter det som en stor ære og et privilegium å bli forespurt om å skrive noen ord i anledning 20-års-jubileet for organisert og offentlig musikkundervisning i Midt-Norge : Trøndelag Musikkonservatorium – Trondheim. Jeg er en av de få som har vært så heldig å få delta i deler av dette arbeidet – meget ringside – i hele perioden fra 1973. Først som styremedlem i TMK-T og senere som formann i styret for TMK-T's stipend, – STIFTELSEN FASTE OG FLORY SVENDSENS, OG INGOLF DAHLS GAVE TIL MUSIKKLIVETS FREMME – Trøndelag Musikkonservatorium, Trondheim.

Når det er sagt, kan det ikke forhindres at tankene går tilbake på to viktige forhold: For det første at det var mulig og praktisk gjennomførbart at de to Trøndelagsfylkene og Trondheim kommune kunne stå sammen som eiere av en skole som underviste i musikk – et MUSIKKONSERVATORIUM. Dette var noe helt nytt for landsdelen.

For det andre streifer tanken med takknemlighet testator, arkitekt Ingolf Dahl som overdro sin meget verdifulle eiendom i Klostergaten til konservatoriet. Det hører med i denne sammenheng å nevne den store fordel det var at Trøndelagsfylkene og Trondheim kommune gikk inn og etablerte en stiftelse til å forvalte de midler som denne gaven utbragte.

Det er ikke mulig å komme ut av denne tankerekken uten å nevne navn som Per Hjort Albertsen – rektor, og styremedlemmene Haakon Johnson og Gottfred Werner som alle – hver på sin måte – idealistisk gikk inn for oppgaven å skape et levedyktig musikkonservatorium i Midt-Norge. Mange andre kunne jeg ha nevnt, men det er disse som trer sterkest fram i mitt minne fra den tiden.

Siden starten på Bakklandet har tiden flydd ufattelig fort. Viktige begivenheter i denne sammenheng står for meg "som om det var i går".

Det hører derfor med til historien – for mitt vedkommende – at det var med en viss spenning jeg som fungerende fylkesmann i Nord-Trøndelag la fram saken om stiftelse av TMK-T for fylkestinget i 1973. Dette skjedde etter et møte mellom de tre parter den 18. desember 1972.

Fylkesutvalget ble orientert og anmodet fylkesmannen "om å forhandle videre med Sør-Trøndelag fylke og Trondheim kommune om nærmere detaljer, herunder om forslag om Nord-Trøndelag fylkes tilknytning til konservatoriet".

Fylkestinget vedtok i juni 1973 enstemmig å gå inn som medeier, og å dekke 25 % av de utgiftene som ikke ble dekket av statstilskudd.

I min tale til fylkestinget anførte jeg bl.a.:

"Etablering av en organisert musikkundervisning i offentlig regi er i hvert fall for meg, en viktig sak. Nord-Trøndelag fylke bør utnytte det tilbud om samarbeid som foreligger fra Trondheim kommune om drift av musikkonservatorium sammen med Sør-Trøndelag fylke. Dermed oppnår man at også de fra Nord-Trøndelag som ønsker musikkopplæring, får et undervisningstilbud på lik linje med det som gjelder for annen utdanning, uten å måtte betale såkalte skolepenger. Hensett til Nord-Trøndelag fylkes andel av elevtallet, som for tiden er 14, synes det ikke urimelig om Nord-Trøndelag fylke påtar seg å dekke en fjerdepart av driftsutgiftene."

Jeg antar at denne uttalelsen var medvirkende til at fylkestinget da – og siden – valgte undertegnede som styremedlem fra Nord-Trøndelag.

Det er unødvendig – og heller ikke rom for – i en slik kort "melding" å gå nærmere inn på konservatoriets utviklingshistorie i de påfølgende 20 år. Jeg vil allikevel fremheve betydningen av den stipendordning som er kommet i stand takket være den storstilte, testamentariske gave fra arkitekt Ingolf Dahl.

Den har gjort at de som har sitt daglige virke ved TMK-T – både ansatte og studenter – i flere sammenhenger har unike muligheter sammenlignet med andre konservatorier i vårt land. Det må være lov nærmest i en parentes å påstå at dette legatet neppe ville ha kommet i stand hvis konservatoriet allerede fra starten av hadde vært statsdrevet. Sett på denne måten var det en fordel at starten foregikk på grunnlag av privatskoleloven.

På den annen side kan jeg ikke forlate utviklingstemaet uten å peke på den store fordel det er at TMK-T er kommet inn i statens DH-system. Dermed har konservatoriet fått den plass i opplæringssamfunnet som det virkelig fortjener. Hvilken betydning det har for landsdelen Midt-Norge og for alle dem som derfra søker sin musikkutdannelse, er det for meg unødvendig å gå nærmere inn på.

Vi kan bare nøye oss med å konstatere den enorme utvikling som har skjedd innen musikklivet i denne landsdelen (og ellers) i løpet av de to siste decennier. Dette, takket være offentlig satsning på musikkskolesystemet og organisert opplæring på høyere nivå.

Det er i lys av dette stor grunn til å takke alle dem som har hatt sitt virke ved konservatoriet og alle dem som på andre måter har bidratt til at TMK-T er blitt det det er, for stor og uegennyttig innsats.

Må ønsket for fremtiden være at utviklingen fortsatt blir til beste for alle som søker til konservatoriet.

En velment og dypfølt gratulasjon til jubilaranten!

Trond Singsaas
Direktør ved Avdeling Oppvekst, Trondheim kommune

BARN, UNGDOM OG MUSIKK

For alle oss som står ganske nær barn og ungdom i 90-åra, er det svært slående hvor stor plass musikken har i deres liv. Dette ser vi som foreldre, gjennom hverdagens klimpring på gitar fra gutterommet, eller den altfor høye avspilling av den sist innkjøpte rocke-cd. For de som arbeider med barn og ungdom til daglig, er musikkens betydning kanskje enda tydeligere. Et stadig større antall unge mennesker bruker mye av sin tid til å lære seg å beherske et instrument. Men like mye er det å lytte til musikk en stadig viktigere beskjeftigelse for unge mennesker. For oss som oppdragere, er det helt vesentlig at vi forstår den plass musikk har i livet til den kommende generasjon.

Det er to ting som slår meg som vesentlige trekk med hensyn til barn, ungdom og musikk i vårt tiår. Det ene er musikkens økende betydning som **kommunikasjonsform**. Gjennom musikkvalg, å spille sammen, å lytte til musikk som felles opplevelse, skaper unge mennesker tilhørighet til hverandre i – tror jeg – mye større grad enn tidligere generasjoner. Det andre utviklingstrekket er at barn og ungdom har større kjennskap til og bredere forståelse for **ulike musikalske uttrykk** enn oss i foreldregenerasjonen. Avstanden mellom klassisk musikk, jazz, rock, folkemusikk er i mange sammenhenger brutt ned. Dette vil ha betydning for toleransen for menneskers forskjellighet – på tvers av sosiale lag, ulike kulturer, og landegrenser.

Å gi plass for musikalsk utfoldelse hos barn og ungdom blir på denne måten et stadig mer vesentlig virkemiddel i oppdragelse og læring – dersom det er slik at musikalske opplevelser skaper økt samhørighet og toleranse for hverandre. Dette må selvsagt veie tungt i våre avveininger for framtida når det gjelder offentlig ressursbruk; både hva vi bruker penger og krefter på. Jeg vil i dette perspektivet framholde to sterke ønskemål.

Det ene ønskemålet er at både musikken og de andre estetiske fagene i skolen blir gitt større plass. Vi ser idag en rekke positive trekk i dette bildet, gjennom prosjekter hvor musikk, drama og andre kunstfag utgjør et hele i skoleelevers arbeid. Alle som har hatt anledning til å oppleve elevers utfoldelse i slike sammenhenger, blir overbevist om hvor viktig de estetiske fag må bli i framtidens skole.

Mitt andre ønskemål er minst like viktig, og dette deler jeg med mange andre: **Alle** elever må gis anledning til estetisk utvikling, ikke minst ut fra musikkens betydning for barn og ungdom av idag. Dette målet er, og har alltid vært, helt sentralt for Trondheim kommunale musikkskole. Stikkordene her er åpent opptak, og musikkskolen som integrert del av grunnskolens øvrige virksomhet.

Det må være å håpe at vi i Trondheim i framtid ikke må være fattigere enn at vi klarer dette.

Vigdis Moe Skarstein
Kulturdirektør Trondheim kommune

MUSIKKLIVET ER EN VIKTIG DEL AV KULTUR- OG BYUTVIKLINGEN

Trondheim kommunale musikkskole og Trøndelag musikkonservatorium representerer hjørnesteiner i musikklivet i Trondheim og i Norge. Tilsammen utdanner de to skolene musikere til hele feltet av musikkaktiviteter: fra det frivillige amatørmusikklivet til de profesjonelle orkestrene. Det er en direkte sammenheng mellom utviklingen av de to musikkskolene, og det at Trondheim idag markerer seg som kanskje Norges fremste musikkby. Den modellen som er utviklet i Trondheim, hvor utdanningen og aktiviteten på musikklivet spenner fra barnehage til Universitet, er blitt en modell folk kommer langveis fra for å studere.

Trondheim kommunale musikkskole og Trøndelag musikkonservatorium er viktige deler både av et utdanningsnettverk og av et musikknettverk. Skolene er også parter i Trondheims og regionens kulturnettverk, og gir viktige bidrag til kulturaktiviteter og kultur- og byutviklingen. Det dreier seg om minst 4 ulike typer bidrag:

1. Konsertvirksomhet til glede for et stort publikum

Elever og studenter ved de to skolene er viktige aktører i konserter og kulturarrangement i Trondheim. Gjennom sin egen glede ved musikken har de bidratt til mange andre sin glede ved offisielle og uoffisielle arrangementer. Ikke minst har de bidratt til å bygge bro mellom generasjoner gjennom utallige konserter for eldre. Det er heller regelen enn unntaket at elever og studenter fra de to skolene deltar når viktige begivenheter skal markeres i Trondheim, enten det er åpning av kulturinstitusjoner og arrangementer eller konferanser for næringslivet.

2. Samarbeidspartnere i et nettverk av kulturinstitusjoner

Kulturlivet i Trondheim har mange ytringsformer, både institusjonelt og i det frivillige kulturarbeidet. I trange økonomiske tider, kunne det lett bli slik at kulturinstitusjonene konkurrerer mer enn de samarbeider. Til tross for trang økonomi både i privat og offentlig sektor, preges Trondheim av et stadig tettere samarbeid mellom utøvere av ulike kulturformer. I dette arbeidet har de to musikkskolene spilt en viktig rolle. Det skyldes at de har sett at utøvelse av musikk godt kan kombineres med andre kulturytringer, som f.eks. teater, dans og opplesning. Det skyldes også at de to skolene gjennom sin basis både i det profesjonelle musikklivet og amatørvirksomheten, har et nettverk som er nyttig også for andre grupper. En tredje grunn er at musikkskolene gjennom sin organisasjonsmodell har noe å gi til andre kunstnergrupper.

3. Modell som inspirasjon for andre deler av kulturlivet

Organiseringen av musikklivet, både for utdanning og utøvelse, er kommet langt i Trondheim. Det skyldes først og fremst dyktige folk på området, det skyldes et godt samarbeid mellom profesjonelle og amatører, men det skyldes også at det offentlige har satset midler på å legge til rette for en god organisering. Det tverrsektorielle samarbeidet

mellom utdanning og kulturlivet, er også en viktig faktor. For andre områder innen kultursektoren, hvor samarbeidet mellom amatører og profesjonelle og mellom utdanning og utøvelse ikke er kommet like langt, kan musikklivets modell være en inspirasjon. Fra tid til annen diskuteres å organisere en kulturskole istedenfor spesifikke utdanningsinstitusjoner som f.eks. musikkskoler. Dersom det skjer, vil musikkskolene være viktige grunnlag. De ulike kunstarters egenart kan imidlertid kreve ulik organisering for utdanning og praksis. Om modellene blir ulike, vil likevel en innarbeidet modell inspirere utviklingen av nye.

4. Bidragsyttere til utvikling av næringslivet i Trondheim – europeisk kulturby

Dersom Trondheim skal bli en by næringslivet ønsker å investere i, må vi være en by det oppleves som godt å bo i. Om det er godt å bo her, vurderes ikke minst ut fra hvilke kulturtilbud vi har. Trondheim er en allsidig kulturby, men målt ut fra oppslutningen om aktivitetene, er vi innenfor kulturrammen i stor grad en musikkby. Utviklingen av musikk- og kulturlivet, vil indirekte bidra til utviklingen av byen som sådan og av næringslivet. Representanter fra musikkskolene og fra det profesjonelle musikklivet skolene rekrutterer til, er ofte på turneer og høster gode kritikker i inn- og utland. Gjennom det markedsfører de Trondheim og bidrar til å gjøre byen kjent. Dette er ikke minst viktig i forbindelse med 1000-årsjubileet i 1997 og arbeidet for å gjøre Trondheim til EUROPEISK KULTURBY.

Vi satser på at musikkskolene fortsatt vil være viktige aktører i Trondheims kulturliv og ambassadører for oss ute i verden.

Jeg gratulerer med jubileene!

Åsvald Solheim
leder Norsk Musikskoleråd

TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKULE – skulen med visjonar, kraft og struktur

Dei siste 20 åra har vore ei rik tid i norsk musikkliv på så mange måtar. Det har faktisk vore som ei gjennombrøtstid, ei vår tid då alt spirer som har fått grunnlag for å spira. "Er musikk ei samfunns-sak og eit offentleg ansvar" har vore hovudtema i den musikkpolitiske debatten, og spørsmålet om musikk som samfunns-sak har fått stor interesse hos våre sentrale politikarar. Men denne debatten går over 100 år tilbake i vårt land, og dette er ein historie som me ikkje ser tilbake på med glede.

Kåre Opdal var i sin Sandnes-periode strategen bak den kjende "Utstein-konferansen" (1968). Utsteinkonferansen ynskte å få eit historisk oversyn over dei viktigaste sakene som våre statlege styremakter hadde fått om offentleg støtte til norsk musikkliv.

Universitetsbibliotekar Øistein Gaukstad heldt då foredrag over emnet "Staten og norsk musikkliv siden 1814". Gaukstad dokumenterte med sak etter sak at staten ikkje ville ta ansvar for musikkutdanning. Musikk var ikkje blitt ei samfunnssak. Samfunnet vårt tok ansvar for utdanning i andre fag som teologi, medisin, jus osv., men den som ville få musikkutdanning, var utestengd. Mange klassiske døme kunne nemnast her, me får berre ta med Conradi og Ræder som leverte forslag om grunnlegging av ein norsk stats-musikkskule (1880). Dei argumenterte godt og heldt fram at "tonekunsten er uheldigst stillet blant kunstartene her i landet, en tilstand som er enestående blant deiviliserte nasjonene. Årsaken er ikke mangel på begavelse i den norske nasjon, men mangelen på en av Staten støttet kontrollert utdannelsesansalt.

Kunsten kan ikke bestå og fremmes ved bare privat foretagsomhet, like så lite som videnskapen." Dei søkte om ei støtte på 12.000 kr og vona at dei kunne få knyta Johan Svendsen til ein slik statsinstitusjon. Budsjettkomiteen rådde frå avvik frå tidlegare vedtak i liknande saker: "Til Opprettelse av en norsk statsmusikskole bevilges intet". Slik vart det, og Johan Svendsen emigrerte til Danmark. (Me var jo så rike, me hadde sendt skattane våre til Danmark i 400 år tidlegare!)

Men så skjer det noko. Musikkonservatoriet i Oslo (1883) søkte om støtte for første gong i 1886. Dep. meinte saka var viktig, men måtte redusera summen til 1.000 kr sidan saka var ny(!) og privat finansiering kanskje var ei betre løysing(!) Etter mykje uro og stor debatt vart framlegget vedteke. Dette var det historiske gjennombrøtet i vårt land når det gjeld prinsippet "musikk som samfunns-sak". Det var eit lite ansvar staten tok på seg, og det skulle gå 90 år til før me fekk vår stats musikkhøgskule. (Me er vel meir stolte av dei norske fjell enn over våre styresmenn sitt syn når det gjeld musikk-utdanning som offentleg ansvar.)

Utsteinkonferansen arbeidde intenst med å få fram strukturar for ei heilskapleg musikkundervisning, -opplæring og -utdanning. Det var ei hovudsak å arbeida med den grunnleggjande musikkundervisning i obligatoriske og vidaregåande skular, "musikalske fritids-tiltak" og den vidaregåande utdanninga ved konservatoria. Det måtte vera mogeleg å finna samanhengar og mønster som kunne tena ei framtidig musikkopplæring

og –utdanning i vårt land. Målet måtte vera å byggja opp eit system med samanheng frå grunnskule/musikkskule til musikkhøgskule. Ei høgare utdanning måtte kvila på eit solid fundament.

Når me no ser tilbake 25 år til Utsteinkonferansen, så ser me ei verkeleg vårløysing i norsk musikkliv: frå ca. 10 musikkskular til 310, statsstøtte frå 5 mill kr (1982) til 67 mill. kr (1993), musikklinjer ved vidaregåande skular, utbygging av musikkonservatorium, musikkhøgskule, utbygging av symfoniorkestra, Rikskonsertane osv.

Me kjenner til det omfattande musikkforsøksarbeidet som var gjennomført ved Trondheim kommunale musikkskule der viktige prinsipp for vidareutvikling av musikkskulen som eit nytt skuleslag i landet var innarbeidde. Filosofien om musikk som ein verdi for alle menneske og ope opptak som ein demokratisk rett, samarbeid med obligatorisk skule og fritidsmusikkliv, samordna innsats osv. Tankar frå konferansen på Utstein er vidareførte og vidareutvikla, og tilbodet frå musikkskulen omfattar i dag heile spekteret frå barnehage til universitet /konservatorienivå. Her kan ein verkeleg oppleve "tilpassa undervisning" som ein realitet.

I den nordiske musikkskulefilosofien er det eit felles grunnprinsipp at musikkopplæring –/–utdanning må vera ein demokratisk rett for alle menneske. Alle norske musikkskular har sjølvsagt knesett prinsippet "OPE OPPTAK", men Trondheim kommune er ein av dei alt for få kommunane som har gjennomført dette i praksis. Det har vore eit av dei berande prinsipp i TKM.

Det er avgjerande viktig at ei slik berande søyle i byggverket ikkje blir borte. Det er utført eit imponerende oppbyggingsarbeid i 20 år. Byggverket er reist på faste prinsipp, og ein kan sjølvsagt ikkje fjerna berande "søyler" og likevel venta at bygget skal stå. TKM er no blitt ein rik arv for Trondheim kommune. "Stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd", sa Vinje. Me kan og seia: Fortida forpliktar. Dette må bli ein arv som kan få utvikla seg vidare for neste generasjon. Trondheim har vist fram for heile landet at "OPE OPPTAK" kan realiserast, og det ligg inspirasjon og drakraft i dette for andre kommunar/musikkskular.

Samsvar – eller mangel på samsvar – mellom prinsipp og praksis er og vel kjent for våre sentrale politikarar og ligg i botnen for argumentasjonen om auka stats–støtte til musikkskuledrift. Det ville vera farleg for vidareutvikling av musikkskulane elles i landet og målsetjinga ope opptak om Trondheim kommune no går frå dette berande prinsippet. Me treng ein slik kommune å visa til.

Me vil få peika på dei mange viktige prosessane innan opplæring, utdanning, –oppvekstmiljø og estetisk kulturarbeid i det heile som knyter seg til TKM sitt omfattande arbeid.

Musikkskulen i Trondheim representerer heilskap og kvalitet, og me vonar musikkskulen vidare og kan vera ei kraft– og inspirasjonskjelde for musikkskuleutvikling og norsk kulturliv.

Tor A. Stendal
Undervisningsleder Trøndelag musikkonservatorium

"LÆRER OG ORGANIST"

er en hederskronet yrkestittel i norsk kulturhistorie, i mange bygder og fjordarmer like så selvfølgelig som "småbruker og fisker". Den kombinerte yrkestittelen speiler en kulturell situasjon:

Vårt ekstremt geografisk oppdelte land fremmet ikke nettopp hyppig kontakt mellom dalførene. Lokalkulturen vokste seg vakker og særpreget uten særlig mye forstyrrelser utenfra. Rik og variert folkekunst knyttet til daglig dont, fest og livets merkedager.

Midt i dette stod presten og representerte en annen og noe fremmed, iallfall fjern kultur – borgerlig embetsmann, boklig lærdom, utenlandske møbler og klær, malerier på veggene, kanskje et klaver til fruene og døtrene, som en gang i blant kunne akkompagnere unge fettere på visitt i løytnantsuniform, i det de foredro de siste romanser fra hovedstaden...

Læreren som bindeledd. Boklærd som presten – om kanskje ikke fullt så mye, men svingte selv lånen på egen mark. Ansvar for å føre den oppvoksende slekt inn i den nye kunnskapen fra byene, lære dem respekt for den kulturen de burde beundre, men vanskelig selv kunne utføre og bruke. Leste for dem historien og Tordenskiold og Falsen, diktene av Wessel og Wergeland. Lærte dem sangene.

Søndagene spilte han orgel i kirken.

Det falt seg derfor naturlig at musikkutdanning i Norge har stått i lærernes og organistenes tegn. Da Trondhjems-gutten Ludvig M. Lindeman sammen med sønnen Peter i 1883 startet vårt første musikkonservatorium i Kristiania, var det som "Organistskole". Og selv om det ganske snart ble undervist også i andre instrumenter, var organistutdanningen "den egentlige". Lignende private musikkskoler oppstod etter hvert i de øvrige store byene, her i Trondheim i 1911 ved organist Oskar Skaug.

Opp gjennom første del av vårt århundre og fram til begynnelsen av 1970-åra var disse private musikkskolene og konservatoriene selve kraftsentrene i Norge i musikerutdanningen. Måten å overleve økonomisk på var å gi musikkskoleundervisning til barn. Hundrevis og ofte tusen elever var ikke uvanlig. Ved "konservatorieavdelingen" var det derimot ikke så mange. Og for de fleste instrumentalisters vedkommende måtte de snart søke større utdanningsmiljøer i Danmark, Tyskland, Østerrike, Frankrike.

Men fullverdig organist kunne du bli ved konservatoriet her hjemme. Ja, etter hvert sågar ta "kantoreksamen". Da var en på topp! Og organister ble de – Monrad Johansen, Irgens Jensen, Klaus Egge, Knut Nystedt, Conrad Baden, Johan Kvandal, Kåre Kolberg... – nesten tre fulle komponistgenerasjoner har alle sittet og tjent sitt brød ved orgelkrakken på søn- og helligdager. Kanskje fordi de også slik ville tjene Herren. Men det var et faktum at skulle du ta en grundig musikerutdanning her i kongeriket, og samtidig bli skolert i formlære og kontrapunkt, måtte du bli organist.

På 1950-tallet dukket begrepet "Musikk i skolen" opp. Egil Nordsjø og andre ildsjeler ville at faget "Sang" i siste time lørdag (det var ennå 6-dagersuke den gang) skulle få sin fortjente avløsning til fordel for en mer variert musikkopplæring for barna, med blokkfløyter, Orff-instrumenter o.l. Universitetene fikk sin grunnfagsopplæring i musikk for lærere i det nye faget. Og de private konservatoriene så her en sjanse til en ny formalisert utdannning – "Skolemusikklærereksamen". Dessverre var det ikke i tidens regjerende politiske ånd at lærerutdanning til skolen skulle kunne skje i private skoler, så det tok sin tid med mange dokumentutvekslinger før utdanningen ble godkjent til bruk i skoleverket.

Men etter at "Faglærerutdanning i musikk" var en departemental realitet, ble dette en avgjørende drivkraft, en "ny giv" i norsk musikkutdanning. Benestad-utvalgets NOU-utredning viste at behovet for musikklærere i skoleverket var større enn noen hadde kunnet tenke seg, og i løpet av et par-tre år satt plutselig landet med 6 offentlig drevne musikkonservatorier og en statlig musikkhøgskole i hovedstaden.

Utviklingen av musikerutdanningen i Norge siden da har vært formidabel. Men det var faglærerutdanningen som var grunnpilaren. Og ved alle seks konservatoriene er den fortsatt en faktor mye av driften og utviklingen dreier seg om. Bare siden 1980 har departementet gitt oss tre rammeplaner for faglærerutdanning i musikk, til avløsning av hverandre. Som relativt små høyskoler faller det naturlig at studieplanene for de øvrige utdanningene, enten det nå gjelder orkestermusikere, jazzmusikere eller organister, tar form etter musikklærernes planer.

Slik sett kan vi av og til synes vi har rett når vi tenker at musikkonservatoriet primært driver lærerutdanning, med litt musikerutdanning "på si". I de mange debattene som har virvlet forbi oss om konservatoriens mål og innhold (noe "alle" har en mening om til en hver tid og hvor det skulle være), er det – i god norsk tradisjon – stadig slått fast at slik bør og må det selvsagt være: Norge er så lite at det ikke kan fø på musikere. Skal du spille, må du iallfall sørge for tjene ditt brød som adjunkt.

(Dette synes nok også våre bevilgende myndigheter. I statsbudsjettet er ikke "musikk-konservatorier" et eget underkapittel, men "pedagogiske høyskoler og musikk-konservatorier" – til forskjell fra f.eks. "ingeniørhøyskoler", som jo er en annen spesialisert utdanning).

Eller bli organist.

Det er bare det at på tross av at landet har bedre orgeldekning enn noen gang før i historien, og organistene kan få heltids stillinger med god lønn og gode arbeidsforhold, er søkningen til organiststudiet stagnert. Kanskje er det fordi du ikke lenger trenger å bli organist for å få en fullverdig musikerutdanning her til lands?

Se det var det ingen som trodde om organist- og kantorutdanningen en gang i tiden!?

Det er selvsagt ingen som kan forestille seg at den samme skjebnen kan komme til å gjelde konservatoriens musikklærerutdanning?

For de blir jo også musikere? --- Eller blir de det?

"Fisker og småbruker" er ikke noen stor yrkesgruppe lenger. Fiskeren er blitt trålerreder, og småbrukeren er avløst av korndyrkeren eller melkeprodusenten. Spesialister med fiskeri- og landbrukshøgskole.

Organistene har kanskje med sin høgskoleutdanning høyere nivå enn noen gang før. Men de er ikke lenger våre mest typiske musikerrepresentanter.

Hvor lenge skal lærerne være det?

Kåre Taraldsen
Høgskolelærer Trøndelag musikkonservatorium
Lærer Trondheim kommunale musikkskole

ERINDRINGER FRA TRONDHJEMS MUSIKSKOLE

Mitt første møte med Trondhjems Musikkskole var da jeg i 1948, 12 år gammel, begynte å ta trekkspillundervisning der med Lars Løseth som lærer, en lærer jeg satte stor pris på, og som jeg i ettertid har sendt mange takknemlige tanker med hensyn til min videre utvikling som utøvende musiker. Trondhjems Musikkskole må i aller høyeste grad sies å ha vært pioner med hensyn til undervisning på trekkspill. Allerede før 1940 ga skolen tilbud om slik undervisning. Magnus Skar fra Tingvoll var, så vidt jeg har bragt på det rene, den første læreren på dette instrumentet.

Fru Skaug, som senere ble min arbeidsgiver, fortalte ved flere anledninger om sin hjembygd i Rendalen, og at hun var sambygding med den kjente trekkspillpedagog og musiker Ottar E. Akre. Jeg følte det slik at hun hadde en viss sans for den folkelige musikktradisjonen som trekkspillet representerte.

Jeg fikk ved flere anledninger gleden av å opptre ved elevkonserter ved skolen, noe jeg oppfattet som en påskjønnelse for min innsats på instrumentet. Og da jeg som 13-åring fikk spille 2 melodier i Barnetimen i radio fra Trondheim, følte jeg at min musikerkarriere var sikret.

At jeg senere, ved flere anledninger og med god støtte og hjelp av min lærer, fikk flere opptredener både i radio og i forbindelse med forskjellige turneer, og som fast ansettelse som restaurantmusiker i en alder av 17 år, var nok årsaken til at jeg valgte musikeryrket som min levevei.

Etter endt tjeneste som mitraljøseskytter ved Brigaden i Nord-Norge, ble jeg høsten 1958 forespurt om å undervise i trekkspill ved Trondhjems Musikkskole, et tilbud jeg følte meg svært stolt over. Jeg hadde vel noen betenkeligheter om mine kvalifikasjoner som lærer ved musikkskolen, en skole jeg hadde den aller største respekt for, men jeg takket ja til tilbudet, for 35 år siden.

Ved siden av lærerjobben på Bakklandet, ble det engasjementer som restaurant- og teatermusiker, og en god del opptredener i N.R.K. Lærerjobben var nok ingen heltidsbeskjeftigelse, så andre oppdrag ved siden av var nok nødvendig.

Som musikk lærer følte jeg vel etterhvert at jeg manglet både teoretiske og pedagogiske kunnskaper, så det ble til at jeg tok eksamener i de fleste fag til organist- og skolesanglærereksamen. Å avlegge eksamen med trekkspill som hovedinstrument var ikke mulig den gang. Det ble etterhvert slik, at ved siden av trekkspillundervisningen, underviste jeg i forskjellige fag ved det som senere fikk betegnelsen konservatorieavdelingen. Da Trondhjems Musikkskole i 1973 ble delt i to selvstendige institusjoner, TKM og TMK, ble jeg med på begge flyttelassene, noe jeg alltid har vært glad for, da jeg føler at det å arbeide i begge disse skoleslag gir meg en meningsfylt og helhetlig arbeidssituasjon.

Per Kvistad Uddu
Førstekonsulent Trøndelag musikkonservatorium

TANKER OMKRING REFORM 94

Siden jeg dette året har jobbet intensivt for departementet med skriving av helt nye målstyrte læreplaner for musikklinjene i videregående skoler, den mye omdiskuterte Reform 94, er det naturlig å knytte mine betraktninger her til dette feltet.

Allsidighet kontra spesialisering er et kjernepunkt i utdanning/opplæring. Filosofien bak Reform 94 er bl.a. å skape en integrert modell med flere kunstfag samlet i blokker/moduler. Musikk, dans og drama er så nært beslektede kunstformer som er så berikende for barn og ungdoms utvikling at jeg har tro på at den mer allsidige modell vi nå har laget vil ha en svært positiv virkning på ungdommene i 16 – 19 årsgruppen. Vi har imidlertid kjempet en hard kamp for musikkfaget, både læreplanfaglig med kamp om antall timer i forhold til dans- og dramatimer, samt politisk, der vi til siste time har kjempet for individualundervisningen i hovedinstrument og biinstrument fra grunnkursnivå. Departementets tanker om bredde og allsidighet i grunnkurset og spesialisering (les: individuelle instrumenter) i videregående kurs I og II bør selvfølgelig ikke realiseres i ytterste konsekvens for et ferdighetsfag der elevene har hatt undervisning med høy kvalitet i musikkskolene fra tidlig alder. Departementet forsto etter hvert at alternativene med et års opphold med instrumental/vokalundervisning eller skolepenger som i musikkskolene ville sette oss 25 år tilbake i utviklingen av offentlig musikktilbud i Norge.

Vi vil de neste årene se en sterk økning i antall skoler som gir tilbud om grunnkurs i musikk, dans og drama. Alle fylkene har allerede signalisert stor interesse for dette grunnkurset, ofte legger de gallupundersøkelser om ungdomsskoleelevers preferanser i bunnen for sine prognoser. Denne utviklingen er gledelig, og vil nok gi solid drahjelp også for musikkfaget som sådan, selv om gevinsten for dans og drama nok blir enda større, i og med at utgangspunktet er langt mer beskjedent hva angår antall tilbud idag for disse fagene.

Vi har også benyttet anledningen til å lansere noen nye fag på VK-nivå, nemlig musikkformidling, musikkteater og musikkteknologi. Det blir spennende å se hva høringsrunden gir av reaksjoner på denne nytenkningen.

Det gjenstår å se hvilke konsekvenser Reform 94 vil få for undervisningen på konservatorie/høgskolenivå, men det er fristende å tenke i kunstfaglige blokker også på dette nivået. Noen må ta ansvar for kunstens levevilkår og betingelser i samfunnet, og det offentlige utdanningssystemet bør være en naturlig arena for vordende kunstnere. Den norske skolens fremste fortrinn vil nok fortsatt være allsidighet og bredde, og Reform 94 gir forhåpentligvis et godt bidrag til denne image. Forøvrig ønskes alle hjertelig velkommen i en spennende høringsrunde!

Avslutningsvis vil jeg ønske TMK og TKM lykke til videre, og håpe at de samarbeidsmodeller vi i Trondheim utviklet under Samordnet musikkforsøk i 1970-åra vil prege utviklingen videre i vår region. Samlokaliseringen TMK/TKM samt en økt kontakt med musikklinjene vil være den beste kvalitetssikring for vår sårbare nisje i norsk skole.

Randi Tvette Vik
Håkon Sivertsen
Trondheim katedralskole

SAMARBEID I FOKUS

Vi vil først gratulere Trondheim kommunale musikksskole og Trøndelag musikkonservatorium med 20 års jubileet – to musikk institusjoner som i løpet av disse årene stadig har vært i framvekst, og som gjennom sine gode resultater fått både nasjonal og internasjonal anerkjennelse.

Musikklinjen ved Katedralskolen er også 20 år i år – høsten 1973 ble musikklinjen etter Hartvig Nissens skoles modell innført i det tradisjonelle gymnas hos oss. Senere fortsatte den som musikkteoretisk linje i "ny struktur" – og nå har vi musikk som studieretningsfag etter Veierødmodellen i allmennfaglig studieretning.

Ettersom individuell opplæring på instrument ikke hører med i vårt opplegg, har svært mange av våre elever gått på TKM i alle disse årene (og noen har også gått videre på TMK). Vi har således dratt nytte av TKM – og vil takke for det. Elevenes praktiske ferdighet på et instrument har kommet godt med i våre fag – det være seg hørelære, musikkorientering, formålære, kor m.m. En kombinasjon av TKM og vår linje har vært et godt alternativ for elever som vil gå allmennfaglig studieretning og bruke en del av skoletiden sin på musikk.

Katedralskolens musikklinje har alltid møtt velvilje ved TKM og TMK, og det har f. eks. vært en glede å delta ved enkelte lørdagsskolekonserter, ta imot konservatoriestudenter med konsertprosjekter osv.

Spesielt vellykket syns vi opprettelsen av lørdagsskolen har vært – vi har fått mange uttalelser fra entusiastiske elever om det.

I framtida håper vi å kunne være med på å styrke samarbeidet med de andre musikk institusjonene. Vi har i friskt minne Griegkonserten i Olavshallen 7. februar i år – en ungdomsmønstring av de sjeldne. Et minne for livet, har elevene sagt. Denne konserten var som kjent resultatet av et samarbeidsprosjekt mellom musikklinjen ved Heimdal vg. skole, TMK, TKM og Katedralskolen.

Vi ser det også som svært positivt at samarbeidskomiteen "Musikk '97" er etablert, og håper at ideen om å lage en musikkplan for Trondheim vil bli realisert. Det vil utvilsomt bety mye for organiseringen av Trondheims musikkliv.

Imidlertid ser vi med stor bekymring på at TKM har måttet redusere antall elevplasser det siste året. Åpent opptak er den grunnleggende forutsetning, selve fundamentet for barns mulighet til en allsidig og kreativ utvikling. Det burde være en selvsagt rett for alle å få denne muligheten.

Når det gjelder Reform 94, er Katedralskolen i fylkesskolesjefens forslag til dimensjonering og struktur innenfor videregående opplæring i Sør-Trøndelag blitt tildelt det nye grunnkurset i musikk, drama og dans + 1/2 klasse musikk og 1/2 klasse dans Vkl og VklII (vi har hatt ballett valgfag i flere år).

Da vi ikke har fått høringsutkastet til grunnkurset ennå, kan vi selvsagt ikke uttale oss om dette, men vi håper og tror at dette nye tilbudet vil berike skolens miljø.

Vi håper også å kunne videreføre studieretningsfaget musikk og valgfagene vi har i musikk (bl.a. MIDI), og beklager sterkt at muligheten for å ta musikk valgfag på 1. trinn i allmennfaglig studieretning faller bort i Reform 94.

Hva med det framtidige konsertpublikum? Musikk er et grunnleggende allmenndannende fag med en unik kombinasjon av estetiske, emosjonelle, intellektuelle og praktiske aspekter.

Musikkfaget har også en oppgave i å lære elevene å bli glad i musikk, ikke bare som utøvere, men også som mottakere av musikk.

Jan Voigt
Direktør Ringve museum

DET VAR ENGANG –

en håndfull ildsjeler i Trondheim som med personlig innsats, entusiasme og stort engasjement gikk inn for at byens musikkliv skulle utvikles og styrkes. Dette omfattet både undervisning, vårt blivende symfoniorkester, scene- og konsertmusikk og bevisstgjøring av de store ressurser som allerede eksisterte på lagre, i arkiver og bibliotek. Først og fremst var det imidlertid de menneskelige ressurser man ville satse på.

Det var mange motbakker! Musikk var kultur – og kultur var luksus forbeholdt noen få utvalgte. Økonomisk støtte kom ikke fra offentlige budsjetter.

På Ringve Gård satt Victoria Bachke. Hun var en sterk kvinne med store vyer og fantasi. I 1952 åpnet hun sitt musikkhistoriske museum. Gården var dermed blitt Ringve Museum. Men fru Victoria aktet ikke å stanse der. Ringve skulle bli et musikkssenter med konsertvirksomhet, opera, musikkbibliotek og tilbud til mennesker i alle aldre. Dette var hennes klare budskap da hun selv gikk bort i 1963.

BLIR DET EN GANG.....?

I de siste årtier har meget skjedd. Trondheim kommunale musikkskole ble etablert, Trøndelag musikkonservatorium fikk etter mange års turbulens et fast grunnlag. Trondheim Symfoniorkester er på veg til bli det navnet indikerer. Tre viktige kulturaktiviteter er blitt Olavsfestdagene.

Et meget positivt moment i byens musikkliv er det fine og tette samarbeide som eksisterer mellom de ulike institusjoner – fra forskning ved UNIT til skolekorps og kammermusikk – fra pedagogikk til rock!! Vi tror på det gamle ordtaket at samhold gir styrke!

En tidligere musikkseksjon i NRK-Fjernsynet uttalte en gang til meg: – Det er jo i Trondheim musikklivet foregår! –

Skal vi våge å si dette høyt? Skal vi bli så "bergenske" at vi markedsfører dette – eller skal det fortsatt vært en hemmelighet som vi holder for oss selv?
Kanskje vi skulle gjøre som Victoria Bachke: Hun åpnet døren først – deretter banket hun på.....!

Så blir det kanskje en gang.....!

Wenche Waagen
Hovedlærer musikklinja Heimdal videregående skole

***EN NÆRINGSSKJEDE I UTVIKLING: Trondheim kommunale musikkskole –
Heimdal videregående skole – Trøndelag musikkonservatorium***

På samme måte som i en næringskjede er strukturen i musikkutdanningen sentral for livskraften i systemet, og samarbeidet mellom nivåene helt nødvendig.

I løpet av de siste årene har vi i Trondheim sett en positiv samordning av undervisningstilbudet ved musikkskolen, Heimdal videregående skole og konservatoriet. Flere vellykkede samarbeidsprosjekter er avsluttet. Verdt å nevne er spesielt Mozarts REQUIEM, GRIEGKONSERT i Olavshallen og oppsetting av operaen DIDO OG AENEAS. Videre har elever fra jazz-linja ved konservatoriet vært ansvarlig for seminar ved Heimdal, og ordningen med å utplassere praksisstudenter ved vår skole er i en spennende startfase.

Elever fra musikkskolen har i flere år fortsatt til musikklinja ved Heimdal. Dette har vært gledelig, og det har bidratt til at vi kan opprettholde et høyt utøvende nivå blant våre elever. Konsekvensen av dette er igjen at over halvparten av våre avgangselever fortsetter til musikkonservatoriet.

Vi ser av dette at nivåene gir næring til hverandre og at endringer i kjeden vil forplante seg videre til andre deler av systemet. La oss opprettholde og videreutvikle kontakten i denne "næringskjeden". Den er inspirerende både for elev og lærer.

Lykke til med jubiléet!

